

**NACIONALNI DIJALOG U OBLASTI
DRUŠTVENIH NAUKA U SRBIJI,
2014–2016**

**IMPLEMENTACIJA NAUČNIH REZULTATA
U OBLASTI DRUŠTVENIH NAUKA U PROCESIMA
KREIRANJA JAVNIH POLITIKA U SRBIJI**

**Jelena ŽARKOVIĆ RAKIĆ
Dejan STANKOVIĆ
Igor BANDOVIĆ
Mihajlo ĐUKIĆ**

NACIONALNI DIJALOG U OBLASTI DRUŠTVENIH NAUKA U SRBIJI, 2014–2016

IMPLEMENTACIJA NAUČNIH REZULTATA U OBLASTI DRUŠTVENIH NAUKA U PROCESIMA KREIRANJA JAVNIH POLITIKA U SRBIJI

**Jelena Žarković Rakić
Dejan Stanković
Igor Bandović
Mihajlo Đukić**

Beograd, 2016.

Izdavač

Institut ekonomskih nauka

Zmaj Jovina 12, Beograd

Tel. (011) 2622-357, 2623-055

Faks: (011) 2181-471

www.ien.bg.ac.rs

office@ien.bg.ac.rs

Za izdavača

Dr Jovan Zubović, direktor

Urednici

Ivan Stošić

Bojana Radovanović

Kompjuterska obrada

Zorica Božić

Štampa

SP Print, Novi Sad

Tiraž

120 primeraka

ISBN 978-86-89465-22-8

Posebnu zahvalnost dugujemo Jeleni Marković iz Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, te Jasni Atanasijević i Marku Pešiću iz Republičkog sekretarijata za javne politike koji su u velikoj meri pomogli u kreiranju ove studije. Takođe, veliku zahvalnost izražavamo celokupnoj istraživačkoj zajednici i kreatorima javnih politika koji su učestvovanjem u istraživanju i svojim komentarima na finalni tekst pomogli realizaciju istraživanja.

© 2016. Sva prava zadržana. Ni jedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan u bilo kom vidu i putem bilo kog medija, u delovima ili celini bez saglasnosti izdavača, odnosno autora priloga.

SADRŽAJ

I DEO

POLITIKE BAZIRANE NA ČINJENICAMA..... 5

UVOD 5

1. OSNOVNI POJMOVI: JAVNE POLITIKE, ČINJENICE, DONOSIOCI ODLUKA.....8

2. ZAŠTO JE VAŽNO DA PROCES KREIRANJA POLITIKA BUDE ZASNOVAN NA ČINJENICAMA? 12

3. POTREBA ZA SARADNJOM IZMEĐU DONOSILACA ODLUKA I ISTRAŽIVAČA.....15

II DEO

UPOREDNE PRAKSE I STANJE U SRBIJI..... 21

1. KREIRANJE JAVNIH POLITIKA ZASNOVANIH NA DOKAZIMA U EU: TRENUTNO STANJE I PRIMERI DOBRE PRAKSE 21

2. TRENUTNO STANJE U SRBIJI U OBLASTI KREIRANJA POLITIKA ZASNOVANIH NA ČINJENICAMA 31

III DEO

GDE LEŽE PROBLEMI U SARADNJI IZMEĐU ISTRAŽIVAČA I KREATORA JAVNIH POLITIKA U SRBIJI? REZULTATI ISTRAŽIVANJA 39

1. ANKETNO ISTRAŽIVANJE 39

2. DUBINSKI INTERVJUI SA KREATORIMA POLITIKA I ISTRAŽIVAČIMA.....44

2.1. Proces kreiranja javnih politika i uloga istraživača u tom procesu.....45

2.2. Uloga istraživača u kreiranju javnih politika.....47

2.3. Relevantnost.....48

2.4. Dostupnost rezultata istraživanja.....50

2.5. Interakcija/saradnja.....54

2.6. Podsticaji 55

UMESTO ZAKLJUČKA: PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SARADNJE IZMEĐU ISTRAŽIVAČA I KREATORA JAVNIH POLITIKA.....	56
ANEKS I.....	59
ANEKS II.....	63
REFERENCE	71

UVOD

Unapređenje efikasnosti javnog sektora je pitanje koje je posebno dobilo na značaju tokom poslednje svetske ekonomske krize. Suočene sa opadajućim javnim prihodima, države širom sveta morale su da pronađu načine kako da povećaju efikasnost i održe kvalitet javnih usluga, poput obrazovanja i zdravstva, kao i da pruže socijalnu sigurnost za rastući broj nezaposlenih i socijalno ugroženih pojedinaca. Jednom rečju, kako da sa manje urade više, ali i bolje. Kao prvi odgovor na krizu većina evropskih zemalja pribegla je izmeni poreskih i socijalnih politika, a u kasnijoj fazi i izmeni regulativa u okviru bankarskog sistema kako bi se slični potresi u privredi predupredili u budućnosti.

Kvalitet regulatornog okvira važan je faktor ekonomskog rasta i unapređenja uslova života građana i kada nisu krizne situacije. Stoga bi svaka odgovorna vlada trebalo da nastoji da usvaja i sprovodi politike koje će doprineti ostvarenju ovih ciljeva. Da bi se usvajala najbolja rešenja, potrebno je donositi javne politike zasnovane na analizama i podacima koje omogućavaju da se sagleda potencijalni efekat različitih rešenja i mera (*ex-ante* analiza), i preispitivati uticaj aktuelnih i sprovedenih javnih praktičnih politika, kako bi se videlo da li ove politike doprinose ostvarenju željenih ciljeva (*ex-post* analize).

Analiza uticaja javnih praktičnih politika je oblast čiji značaj raste još od kraja devedesetih godina prošlog veka i to prvo u klubu bogatih zemalja Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), a potom od dvehiljaditih i u zemljama Centralne i Istočne Evrope pod uticajem procesa evropskih integracija. Evropska komisija posebno je aktivna u podsticanju kako zemalja kandidata tako i članica Unije na uvođenju analize uticaja javnih politika¹. Evropska komisija je 2006. godine usvojila Smernice za sprovođenje analize efekata propisa koje predstavljaju osnovna metodološka pravila u sprovođenju *ex ante* procene efekata koje određeni propis stvara građanima i privredi.

---

¹ UNDP (2007)

Cilj analiza uticaja politika je da se suštinski unapredi praksa javne uprave tako da istraživanje alternativa i procene njihovih uticaja u odnosu na željena rešenja u svakoj fazi razvoja dokumenata javne politike postane uobičajena praksa. Jedan od važnih preduslova za to je da donosioci odluka uvide značaj kreiranja politika koje bi bile zasnovane na činjenicama i da pokažu jasnu spremnost da pokrenu taj proces i aktivno se uključe u njega. Na osnovu odgovarajućih podataka mogu se konstruisati indikatori uspešnosti javne politike što predstavlja važan deo procesa sprovođenja analize uticaja. Indikatori omogućavaju da izmerimo koliko dobro pojedine mere dovode do ispunjavanja ciljeva i željenih rezultata. Jednom rečju, za sprovođenje analize uticaja politika potrebno je znanje za rad sa podacima, kao i poznavanje metodologije za sprovođenje analize uticaja. Takvu vrstu ekspertize uglavnom poseduju predstavnici naučne zajednice, te sprovođenje analize uticaja podrazumeva saradnju između donosioca odluka i istraživača, bilo da oni pripadaju akademskoj zajednici ili rade u okviru organizacija civilnog društva.

Transformacija društva u Srbiji koja je počela demokratskim promenama 2000. godine donela je nove mogućnosti za razvoj društvenih nauka i njihovo aktivno učešće u poboljšanju života građana. Ova dinamika promene naročito je izražena od trenutka kada predlozi novih praktičnih javnih politika imaju za cilj modernizaciju društva, primenu novih tehnologija u poboljšanju funkcionisanja državne administracije, ali i efikasnije načine primene postojećih politika kako bi se poboljšao život građana. Uzroke ovih novih društvenih okolnosti treba tražiti u promeni nosilaca vlasti i novih ciljeva državne politike koji su usmereni ka demokratskim i ekonomskim reformama i približavanju Evropskoj uniji. Uglavnom, zahtevi za većom transparentnošću, učešćem određenih interesnih grupa u formulisanju određenih politika i savetovanju oko njih, postaju sve češći.

Uprkos rastućim potrebama za donošenjem odluka koje su zasnovane na činjenicama, u Srbiji je taj proces daleko od sistemski uređenog. Ova studija nastoji da ukaže na razloge takve situacije i pruži konkretne predloge za unapređenje saradnje između donosioca odluka i istraživača upravo sa ciljem unapređenja procesa donošenja javnih politika koje su zasnovane na činjenicama

Ova studija je rezultat istraživanja sprovedenog na projektu "*Nacionalni dijalog u oblasti društvenih nauka u Srbiji, 2014–2016*". Projekat ima dve komponente. Prva komponenta ima za cilj da istraži mogućnosti za poboljšanje položaja i istraživačkih kapaciteta mladih istraživača društvenih nauka. Cilj druge komponente je analiza načina na koje je moguće doprineti boljoj primeni rezultata društvenih istraživanja u procesu kreiranja javnih praktičnih politika.

Kao jedan od rezultata prve faze projekta za period 2011–2013. godina, pod nazivom „Uspostavljanje dijaloga između istraživača i donosilaca odluka radi unapređenja kvaliteta istraživanja u društvenim naukama u Srbiji”, objavljeno je istraživanje u okviru kojeg je identifikovano da ne postoji adekvatna saradnja između donosilaca odluka i istraživača. Autori studije zaključili su da bi donosioci odluka trebalo da u okviru istraživačke zajednice prepoznaju potencijalne partnere u svakoj fazi procesa kreiranja praktične politike. Takođe, istraživači bi trebalo da budu upoznati sa dilemama donosilaca odluka i o potrebnim inputima za proces kreiranja javnih praktičnih politika.

U svrhu predlaganja mera za poboljšanje saradnje između istraživača u oblasti društvenih nauka i donosilaca odluka, cilj studije koja je pred nama je da analizira postojeći proces kreiranja javnih praktičnih politika u Srbiji i trenutnu ulogu koju istraživači imaju u tom procesu. Konkretno, da istraži koliko se koriste kapaciteti istraživačke zajednice u procesu formulisanja, a potom i praćenja i evaluacije dokumenata javnih politika. Nadalje, cilj je bio utvrditi na koji način istraživači komuniciraju rezultate istraživanja donosiocima odluka i široj javnosti, da li postoje primeri dobre prakse i gde je moguće izvršiti određena poboljšanja. Takođe, nastoji se ispitati spremnost i kapaciteti donosilaca odluka za aktivno uključivanje u proces donošenja odluka koji je zasnovan na činjenicama.

U istraživanju je korišćeno nekoliko metoda. Prvo, izvršen je pregled postojeće literature koja se bavi osnovnim pojmovima, akterima i procesima u postupku kreiranja javnih politika zasnovanih na činjenicama. Potom su sprovedeni dubinski intervjui sa istraživačima i donosiocima odluka za koje je procenjeno da imaju iskustvo u procesu kreiranja javnih politika u Srbiji. Dodatno je sprovedena i *online* anketa koja je bila distribuirana predstavnicima naučne zajednice, konkretno svim učesnicima projekata koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkoga razvoja, kao i određenom broju nevladinih organizacija koje se bave istraživanjima.

Studija je strukturirana na sledeći način. U prvom delu, nakon ovog kraćeg uvoda date su definicije najvažnijih pojmova korišćenih u nastavku studije. Govori se o značaju kreiranja javnih politika zasnovanih na činjenicama i o potrebi za saradnjom između donosilaca odluka i istraživača na tim pitanjima. U drugom delu studije analizira se stanje u oblasti kreiranja javnih politika zasnovanih na činjenicama u Evropskoj uniji navodeći primere dobre prakse. Potom se ukazuje na prepreke za uspostavljanje uspešne saradnje između kreatora javnih politika i istraživača u Srbiji. Poslednji, treći deo studije prikazuje rezultate anketnog

istraživanja sprovedenog među istraživačima društvenih nauka i dubinskih intervjuja vođenih sa istraživačima i kreatorima politika, sa ciljem utvrđivanja trenutne situacije u pogledu njihove međusobne saradnje. Na osnovu detaljne analize dobijenih rezultata istraživanja u zaključci su date preporuke.

1. OSNOVNI POJMOVI: JAVNE POLITIKE, ČINJENICE, DONOSIOCI ODLUKA

Kompleksnost reformi u tranzicionom kontekstu zahteva nove metodološke pristupe, nove informacije, nove tehnike upravljanja informacijama, jednom rečju – nova znanja. Da bismo mogli da analiziramo primenu novih znanja u definisanju javnih praktičnih politika, moramo prvo definisati javne praktične politike, zatim videti o kakvom znanju je reč, šta podrazumevamo pod znanjem koje je zasnovano na činjenicama a onda i kakve vrste znanja u vezi sa tim postoje.

„Javne praktične politike bave se rešavanjem društvenih problema i odgovaraju na pitanje šta vlada radi, zašto to radi i kakve promene želi da sprovede“². Ili, prosto, „javne praktične politike su vladine (u najširem smislu te reči) odluke da sprovede politiku koristeći normativni, politički i finansijski autoritet“³. Iako postoje brojne definicije javnih praktičnih politika, smatramo da su ove dve posebno jednostavne i razumljive.

Opšte je uverenje danas da demokratske zemlje svoje politike formiraju na osnovu različitih informacija, sugestija, primedbi i komentara dobijenih od različitih društvenih grupa. Takođe, politike su odraz osnovnih vrednosti jednog društva, većinskog stava stanovništva i predizbornih obećanja same vlade na osnovu koje je osvojila mandat. Kada su kreirane na ovaj način, politike poseduju legitimnost, obuhvataju ili pokušavaju da obuhvate što veći broj interesa različitih društvenih aktera, da prođu test svoje svrsishodnosti i na kraju, u idealnom slučaju, reše problem zbog kojeg su i formulisane na početku ovog procesa. Naravno, s obzirom na to da je društvena realnost kompleksna, i u velikoj meri, nepredvidiva, tek protokom vremena će se o nekoj politici govoriti kao uspešnoj ili neuspešnoj.

---

² Navedeno prema Meredith Edwards, Social Science Research and Public Policy, Narrowing the Divide, Policy Paper #2, Academy of the Social Sciences in Australia (ASSA), 2004.

³ Ovu definiciju nalazimo kod Eoin Young and Lisa Quinn, Writing Effective Policy Papers, A Guide for Policy Advisers in Central and Eastern Europe, 2002.

Okvir 1. Osnovni pojmovi

- **Javne praktične politike**

Da bismo napravili razliku između engleskih reči *politics* i *policy*, koja u srpskom jeziku ne postoji, koristimo termin javne praktične politike.

- **Analiza efekata javnih praktičnih politika**

Analiza efekata bi trebalo da proizvede dokaze/činjenice za donošenje odluka a koje se odnose na prednosti i nedostatke alternativnih javnih praktičnih politika. Najčešće se analiziraju potencijalne:

- ❖ ekonomske i
- ❖ društvene posledice, kao i
- ❖ uticaji na životnu sredinu

koji bi mogli da nastanu kao posledica usvajanja određene javne praktične politike.

Analiza efekata može da se sprovede pre usvajanja politike da bi se unapred sagledale njene potencijalne koristi i troškovi (*ex ante* analiza). *Ex post* analiza sprovodi se u toku ili nakon realizacije određenih mera i politika kada želimo da proverimo da li smo postigli određene rezultate koji su bili planirani; da utvrdimo da li su ulaganja bila adekvatna postignutim efektima i da utvrdimo moguće naučene lekcije i naredne korake. *Ex post* analiza detaljno se vrši u dva koraka. U prvom se vrši evaluacija jedne politike, a drugi se odigrava u trenutku utvrđivanja problema.

- **Proces upravljanja javnim praktičnim politikama**

To je proces u kojem, pored onih koji imaju mandat da donose odluke, učestvuju i drugi zainteresovani akteri: akademska zajednica, nevladine organizacije. Svaka od faza ovog procesa, od planiranja i implementacije politike, preko praćenja i evaluacije, zahteva određen tip činjenica.

Ideja da javne politike treba zasnivati na činjenicama nije nova. Ipak, u poslednjih dvadeset godina stavljen je akcenat na ovako formirane politike upravo zbog promene društvenih okolnosti u svetu (tehnološka revolucija, globalizacija,

povezanost sveta putem interneta) i zbog toga su mnoge vlade u svetu, u nameri reformisanja društva, ovakav pristup stavile u centar svog mandata. U tom smislu, ilustrativan je primer Britanske vlade početkom ovog stoleća koja je u dokumentu „Modernizacija vlade“, između ostalog, iznela stav: „Vlada mora da donosi politike koje se, zaista, bave problemima; koje gledaju u budućnost i zasnovane su na dokazima, pre nego na odgovorima na kratkoročne pritiske; koji identifikuju uzroke a ne simptome“⁴. Upravo je ovaj dokument označio početak procvata proučavanja javnih politika zasnovanih na činjenicama.

O kakvim činjenicama (*evidence*) se ovde radi? To su činjenice koje su dobijene u postupku istraživanja društvenih pojava i one se zasnivaju na znanju iz društvenih nauka. Dajana Stoun, vodeći stručnjak u proučavanju i analizi javnih politika, tvrdi da je polje istraživanja u oblasti javnih politika šire od samog naučnog istraživanja, i obuhvata znanje koje je: „kodifikovano, naučno, profesionalno i koje potiče iz institucija kao što su univerziteti, vladine kancelarije za analizu javnih politika ili međunarodnih organizacija, privatni istraživački centri i znanje koje stvaraju naučnici, stručnjaci i profesionalci iz ovih oblasti“⁵. U suštini, politike zasnovane na dokazima, činjenicama se razlikuju od onih koje su isključivo formirane na osnovu mišljenja, intuicije i stavova političkih predstavnika, a ove prve potiču iz znanja sakupljenog iz nabrojanih institucija i njenih predstavnika. S obzirom na to, celokupno znanje na kojem se grade dokazi/činjenice pri formulisanju javnih politika formira se na: političkom znanju, naučnom znanju i praktičnom ili profesionalnom znanju⁶.

Političko znanje obuhvata analizu i stavove političkih predstavnika koji su zasnovani na programima političkih partija koje predstavljaju, njihovim vrednosnim ili ideološkim orijentirima. Ovo znanje je subjektivno i interesno, ono se, pre svega, ovaploćuje kroz dobijanje političke podrške ili slanje poruka političkih predstavnika kako bi se dobila podrška za neku politiku ili njeno sprovođenje.

---

⁴ Vlada Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske (1999), navedeno prema Evidence-Based Policy Making' What is it? How Does it Work? What relevance for Developing Countries, Soffie Sutcliffe and Julius Court, ODI, November 2005.

⁵ Navedeno prema Meredith Edwards, Social Science Research and Public Policy, Narrowing the Divide, Policy Paper #2, Academy of the Social Sciences in Australia (ASSA), 2004.

⁶ Brian Head, „Three Lenses of Evidence based Policy, The Australian Journal of Public Administration, vol. 67, no. 1, (1–11 str.)

Naučno znanje ili znanje zasnovano na istraživanjima drugi je tip znanja relevantan za politike zasnovane na činjenicama. Ovo znanje je rezultat sistematskog, rigoroznog naučnog metoda kojim se dobijaju dokazi kroz jasan, naučni i standardizovani model istraživanja. Ipak, ovom znanju možemo u širem smislu pridružiti i svako znanje zasnovano na istraživanju koje koristi određenu metodologiju, pa to mogu biti rezultati istraživanja organizacija civilnog društva, međunarodnih institucija itd.

Praktično ili profesionalno znanje je znanje zasnovano na radu i iskustvu profesionalaca iz oblasti koje određena javna politika cilja. To je znanje menadžera koji sprovode programe, projekte iz ovih oblasti, i koji se kao operativci na terenu susreću svaki dan sa problemima koji su predmet javne politike.

Zajedno, sva ova znanja su osnova iz kojih se formiraju argumenti, činjenice i dokazi za formiranje određene javne politike. Direktno povezani sa ovim komponentama formiranja politika su i javno mnjenje i politička kultura u jednoj zemlji, koji takođe učestvuju u istoj ravni i povezani su sa poljem formiranja, primene i uspešnosti javnih politika.

Akteri procesa kreiranja javnih politika zasnovanih na činjenicama, posebno važni za predmet analize ove studije, jesu donosioci odluka i istraživači. Donosioci odluka⁷ su osobe koje donose obavezujuće odluke u vezi sa određenim politikama. Ovde se, naravno, ne misli na konkretne osobe koje, recimo, potpisuju odluke već se radi o pojedincima koji predstavljaju inokosne organe državne vlasti – institucije koje predlažu, donose i sprovode te odluke. U principu, u postupku sprovođenja odluka, retko se dešava da je samo jedna ili nekoliko osoba uključena u taj proces. U njega su uključeni i vladini savetnici, državni sekretari i državni službenici u jednom ministarstvu koje je zaduženo za određenu oblast javne politike. Istraživači u ovom kontekstu su svi oni koji proizvode novo znanje u proučavanju javnih politika i dolaze iz sfere univerziteta, instituta, organizacija civilnog društva, strukovnih udruženja itd.

---

⁷ Treba napomenuti da donosioci odluka nisu isto što i kreatori politika. Kreatori mogu da budu i donosioci ali i ne moraju. Za njih je bitnije da postoje odgovarajući kapaciteti, dok je za donosiocima odluka bitnije da postoji politička spremnost da odluke budu zasnovane na analizama i činjenicama.

2. ZAŠTO JE VAŽNO DA PROCES KREIRANJA POLITIKA BUDE ZASNOVAN NA ČINJENICAMA?

Pri donošenju političkih odluka važno je da kreirane javne politike budu potkrepljene raspoloživim činjenicama i racionalnim analizama koje su zasnovane na podacima. Osnovni razlog je u tome što se smatra da politika koja je bazirana na sistematskim činjenicama donosi bolje rezultate. Takođe, činjenice su potrebne da bismo⁸:

- bolje razumeli okruženje u kojem se donosi politika;
- predvideli moguće efekte politika i tako lakše izabrali između alternativnih rešenja;
- pokazali da postoji veza između strateških ciljeva i ciljeva politike koja se trenutno razmatra;
- lakše utvrdili šta je potrebno da bi se ostvarili strateški ciljevi i
- uticali na druge aktere koju nam mogu pomoći u ostvarivanju ciljeva politike.

Na ovom mestu bilo bi korisno utvrditi šta se podrazumeva pod činjenicama/dokazima koji mogu biti od koristi donosiocima odluka. Najšire rečeno, to je ekspertska znanje: objavljena istraživanja, konsultacije sa zainteresovanim stranama, ranije evaluacije politika, rezultati ekonomskih i statističkih modela. Međutim, od koristi mogu biti i takozvane „meke“ činjenice, poput novinskih članaka u kojima se čuje glas siromašnih, etnografski materijali, fotografije. Bez obzira na to da su u pitanju ovi ili „tvrđi“ podaci, da bi bili od koristi za proces kreiranja politika, važno je budu rezultat sistematskog istraživanja.

Proces donošenja javnih politika koji je zasnovan na činjenicama posebno je važan za zemlje u kojima takva praksa nije ustaljena, kao što je slučaj sa Srbijom. Pre svega zato što je potencijal za promenu veći u tom slučaju. Primera radi, proces formulisanja, sprovođenja i praćenja Strategije za smanjenje siromaštva (SSS) u svim zemljama, pa i u našoj, podrazumevao je da se u svakoj od ovih faza koriste činjenice kako bi se ostvario osnovni cilj strategije – smanjenje siromaštva. Cilj koji

---

⁸ Sutcliffe and Court (2005)

je postavljen 2002. godine, kada se počelo sa aktivnostima na usvajanju SSS, bio je da se do 2010. siromaštvo u zemlji prepolovi, ali je on ostvaren već 2007.

Okvir 2. Kakve bi trebalo da budu činjenice koje su od koristi donosiocima odluka?

1. **Precizne** – da su činjenice zasnovane na reprezentativnom uzorku i da su proračuni tačni i dobro odražavaju uzročno posledičnu vezu (statistički, ekonometrijski).
2. **Kredibilne** – da se činjenice oslanjaju na snažnu i jasnu argumentaciju, proverene i testirane analitičke metode, poštovanje statističkih pravila u procesu prikupljanja podataka.

S obzirom na to da donosioci odluka zbog prirode svoga posla nisu uvek u prilici da poveravaju činjenice, često se oslanjaju na reputaciju institucije koja ih obezbeđuje. Stoga, rezultati istraživanja akademske institucije ili uglednog *think thank*-a često imaju bolju reputaciju nego činjenice koje pruža nevladina organizacija.

3. **Relevantne** – činjenice bi trebalo da budu pravovremene, da imaju posledice za javnu politiku i da ih je moguće generalizovati. Primera radi, ukoliko evaluacija javnih radova, jednog od programa aktivne politike tržišta rada, pokaže da ove mere nisu efektivne – ne doprinose smanjenju stope nezaposlenosti ciljnih grupa – postavljamo pitanje da li je moguće generalizovati taj zaključak ili se radi o samo jednoj studiji slučaja.
4. **Praktične** – da li su činjenice pristupačne donosiocima odluka i da li su u formi koja omogućava da se lako pretoče u politiku. Takođe, aspekt praktičnosti se odnosi na troškove istraživanja koje je bilo neophodno sprovesti da bismo došli do činjenica, odnosno, da li je istraživanje finansijski izvodljivo.

Dodatno, usvajanje koncepta kreiranja politika koje su zasnovane na činjenicama važno je za zemlje poput Srbije koje su u ne tako davnoj prošlosti bile nedemokratski uređena društva – jednopartijska, bez akademskih i medijskih sloboda i razvijenog civilnog društva. Država nije morala da odgovara svojim građanima za neuspeh javnih politika, niti su postojale slobode da se izrazi

nezadovoljstvo učinkom države. Stoga je postojanje demokratskog društva istovremeno razlog ali i preduslov za kreiranje javnih praktičnih politika koje su zasnovane na činjenicama.

Osvrnućemo se na nekoliko faktora koji su posebno kritični kada govorimo o demokračičnom društvu kao preduslovu za kreiranje politika zasnovanih na činjenicama⁹.

- **Politički kontekst** – nedovoljno razvijena tražnja za činjenicama koje bi bile osnova za kreiranje javnih politika može da bude posledica nespremnosti države da svoj rad izloži sudu javnosti. Ili, što je često slučaj sa zemljama u tranziciji, država može biti zarobljena od strane raznih interesnih grupa (poznati *state capture* fenomen), tako da je zainteresovana za donošenje politika koje odgovaraju određenim interesima, umesto za usvajanje politika koje donose bolje rezultate za sve građane. Dodatno, politička nestabilnost svojstvena tranzicionom periodu nosi sa sobom česte promene vladajućih koalicija i onemogućuje kontinuiteta u radu, tako da dobre inicijative u oblasti analize uticaja javnih politika ne budu u potpunosti realizovane. Najzad, i kada postoji politička spremnost da državna uprava usvoji koncept analize uticaja javnih politika, na početku tranzicionog perioda ona nema dovoljno razvijene kapacitete da bi mogla kvalitetno da sprovede ovaj proces.
- **Stanje u istraživačkoj zajednici** određuje kvalitet ponude činjenica. Ovde je posebno važan stepen u kojem obrazovni sistem, posebno segment visokog obrazovanja, prati savremene trendove u naučno-istraživačkom radu i mera u kojoj je orijentisan na empirijski rad sa podacima i usvajanje standardnih metodologija koje se koriste za analizu uticaja javnih politika. Problem može da predstavlja i nedostatak finansijskih sredstava i, s tim u vezi, orijentisanost istraživača na konsultantski rad.
- **Uticaj donatorske zajednice** može biti dvojak. S jedne strane, u zemljama u tranziciji ona je značajan promoter prakse donošenja politika zasnovanih na podacima. Istovremeno, snažno prisustvo donatorske zajednice može da utiče na politički kontekst i mešanje u utvrđivanje prioriteta u istraživanjima.

---

⁹ Ove faktore nalazimo kod Court i Maxwell (2005) koji govore o izazovima za analizu uticaja javnih politika u zemljama u razvoju, a mi smo ih prilagodili situaciji u tranzicionoj zemlji.

- **Medijske slobode** su preduslov za dobru komunikaciju rezultata istraživanja.
- **Stepen razvijenosti civilnog društva** utiče na slobodu izražavanja i udruživanja. Takođe, određene organizacije civilnog društva vrše zagovaranje interesa ugroženih grupa u populaciji i skreću pažnju istraživačima i donosiocima odluka na politike koje bi doprinele rešavanju problema ovih grupa. Takođe, razvijen civilni sektor često saraduje sa istraživačima u procesu donošenja politika koje su zasnovane na činjenicama.

3. POTREBA ZA SARADNJOM IZMEĐU DONOSILACA ODLUKA I ISTRAŽIVAČA

Trend ka kreiranju politika koje su zasnovane na činjenicama dao je podstrek saradnji između istraživača i donosilaca odluka. Naravno, razmatranje alternativnih politika koje je bazirano na istraživanjima ne može samo po sebi da reši kompleksne društveno ekonomske probleme, ali može da pomogne da se problemi bolje sagledaju i razviju adekvatne strategije za njihovo rešavanje.

Kreiranje javnih praktičnih politika koje su zasnovane na činjenicama zahteva, pre svega, postojanje podataka na kojima bi se zasnivale činjenice. U prethodnom odeljku govorili smo o osobinama koje bi činjenice trebalo da poseduju da bi bile od koristi u svakoj fazi procesa donošenja javnih praktičnih politika. Kvalitetne, pouzdane, pravovremene činjenice u najvećem broju slučajeva mogu obezbediti istraživači iz akademske zajednice ili *think-tank*-ova koji imaju određenu reputaciju, kao i same javne institucije.

Potrebu za saradnjom između istraživača i donosilaca odluka možemo da posmatramo dvostrano, odnosno da pokušamo da utvrdimo šta su razlozi jedne strane za saradnju sa drugom, i obrnuto.

Pored potrebe za činjenicama koje bi bolje objasnile uzrok i posledicu pojava u prošlosti i sadašnjosti, donosioci odluka su veoma zainteresovani za objašnjenje pojava u budućnosti, odnosno predviđanja. Recimo, koliko će porasti stopa ekonomskog rasta sledeće godine ili kakve će posledice imate ubrzano starenje populacije na penzioni i zdravstveni sistem u narednoj deceniji. Smatra se i da je posebno cenjena karakteristika svake teorije njena sposobnost da predvidi događaje u budućnosti. U vezi sa poslednjom svetskom ekonomskom krizom,

istraživačima, a posebno ekonomistima je zamerano zašto njihovi sofisticirani ekonomski modeli nisu uspeali da predvide krizu tolikih razmera¹⁰. Ipak, potrebno je reći da su mnogi renomirani ekonomisti anticipirali dolazak krize, ali priroda procesa koji su predmet istraživanja društvenih nauka je takva da potpuno precizna predviđanja nije moguće ponuditi.

S druge strane, postoji nekoliko razloga zašto bi istraživači trebalo da se posvete istraživanjima koja imaju posledice za praktičnu javnu politiku¹¹:

- saradnja sa donosiocima odluka i drugim zainteresovanim stranama u procesu kreiranja politika može da im otvori nova polja istraživanja;
- zajednički rad sa ostalim akterima u procesu kreiranja javnih politika daje legitimnost njihovom radu jer, kada javnost razume koristi od istraživanja, lakše će podržati nova u budućnosti;
- saradnja sa svim zainteresovanim akterima u procesu kreiranja javnih praktičnih politika pruža i novi ugao gledanja za istraživače jer, i kada se ne slažu sa drugima, kroz zajednički rad mogu bolje da razumeju uzroke neslaganja i pravac u kojem bi trebalo da se ide u daljem istraživanju.

Problemi koji se javljaju između donosilaca odluka i istraživača

Jedan od važnih izazova je i interes, a često i kapaciteti istraživačke zajednice da svoje radove i ključne nalaze pripremaju i stave na raspolaganje donosiocima odluka. Potrebe i diskurs u kojem funkcionišu donosioci odluka i naučno istraživačka zajednica su različiti i neophodno je učiniti značajne napore da se uspostavi dijalog između njih. Neke od identifikovanih prepreka u tom procesu odnose se na činjenicu da donosioci odluka ne komuniciraju jasno svoje prioritete i potrebe, dok, sa druge strane, donosioci odluka ističu da naučno-istraživački radovi često nisu pisani na način koji može da omogući primenu nalaza i preporuka u cilju kreiranja ili procene realizacije javnih politika.

Nadalje, istraživači i kreatori javnih politika posmatraju svet iz svoje perspektive, imaju drugačije mišljenje o tome šta je problem i nerealna očekivanja jedni od drugih. Recimo, Britanska komisija društvenih nauka u jednom istraživanju navela je da je perspektiva vlade o istraživačima sledeća: „Istraživači često naivno govore

---

¹⁰ Streeck (2012)

¹¹ ERAB (2007)

o temama javnih politika, pokazuju malo ili nimalo razumevanja aktuelnih politika, njihove analize su previše tehničke i potrebno je puno izmena da bi bile čitljive glavnim akterima. Drugi otežavajući faktor je vremenski okvir koji je različit kod istraživača i donosilaca odluka¹².

Mnogi autori su se bavili utvrđivanjem problema koji postoje u odnosu istraživač-donosilac odluka. Tako na primer, Dajan Stoun, označava da problemi postoje na strani donosioca odluka, ali i na strani istraživača.

Na strani istraživača:

- neadekvatna ponuda istraživanja koja su relevantna za javne politike usled nedostatka adekvatnih projekata koje finansira Vlada;
- problem pristupa: nedostatak mogućnosti pristupa podacima, analizama i istraživanjima od strane istraživača i donosioca odluka;
- problem razumevanja: loše razumevanje procesa javnih politika i kako istraživanje može biti relevantno za ovaj proces;
- komunikacijski problem: neefikasna komunikacija rezultata rada istraživača.

Na strani donosioca odluka:

- problem nemanja svesti o postojanju istraživanja: politički predstavnici i državni službenici često nemaju svest o tome da postoji adekvatno istraživanje o problemu kojim se bave;
- populizam (antiintelektulizam) u vladi: strah od kritike i snage novih ideja koje se mogu dobiti kroz istraživanja;
- kapacitet vlade da prihvati i apsorbuje istraživanje: donosilac odluka i politički predstavnici često nemaju kapacitet da prihvate istraživanje, da ga razmotre i diskutuju o njemu u kontekstu predmeta javnih politika koje formulišu;
- politizacija istraživanja: manjak objektivnosti većine donosilaca odluka i istraživača.

---

¹² Navedeno prema Meredith Edwards, Social Science Research and Public Policy, Narrowing the Divide, Policy Paper #2, Academy of the Social Sciences in Australia (ASSA), 2004.

Pored ovih postoje i socio-kulturni faktori koji stoje na putu boljeg odnosa istraživača i donosioca odluka:

- socijalna udaljenost između istraživača i donosioca odluka, a onda i između njih i predmeta samog istraživanja;
- oblast i relevantnost istraživanja: odnos između istraživanja i javnih politika često zavisi i od stanja i statusa nauke u datom društvu, pa nekad istraživanja mogu imati samo indirektan uticaj na socijalne, ekonomske i kulturne navike društva;
- kredibilnost znanja: problemi koji se tiču cenzure, kontrole i ideologije i njihovog odnosa prema znanju utiču u velikoj meri na validnost odnosno na sumnju u proizvedeno znanje;
- kredibilitet samog istraživačkog postupka i njihove različite interpretacije.

Mogući oblici saradnje između donosilaca odluka i istraživača

Postoji više modela saradnje koji su razmatrani u literaturi. Nekada najčešće zastupljen „linearni model“ podrazumevao je da je nauka (sve naučne discipline) strogo odvojena od procesa formulisanja i donošenja odluka u politici. Na taj način se definisao i položaj nauke u društvu, gde je ona „nezavisna“ od formulisanja politika, i politike generalno, a njeni odgovori treba da se posebno koncentrišu na rešavanje dugoročnih problema stanovništva a ne kratkoročnih mera poboljšavanja života građana. Ipak, ovakav pristup je realnost današnjeg kompleksnog sveta demantovala, pa je on napušten i prevaziđen.

Danas se govori o dva najčešća modela odnosa nauke i javnih politika (*Gluckman, 2011*). Jedan, takozvani autoritativni model podrazumeva da donosioci odluka odlučuju o ciljevima politike i određuju je, dok je uloga istraživača svedena na ulogu definisanja okvira (najčešće regulatornog) i definisanja primene ovako definisane javne politike. Ovaj model, u suštini, ignoriše upotrebu rezultata istraživačkog procesa i stvorenog znanja u definisanju pravca, odnosno ciljeva javne politike. Drugi model, nastao sredinom dvadesetog veka, tzv. tehnokratski model, potpuno je suprotan prethodno navedenom. On određuje da je naučno znanje to koje treba da odredi pravac javne politike i njegovu sadržinu, dok je

uloga donosilaca odluka da, u demokratskoj debati, odrede način sprovođenja ovako definisane javne politike koji bi bio politički prihvatljiv građanima¹³.

Ipak, danas, nijedan od ova dva modela nije moguće sprovesti u čistoj formi, prvenstveno zbog toga što su društva, u prvom slučaju, dosegla određene demokratske standarde, pa je učešće građana u kreiranju politika gotovo obavezno za mnoge oblasti, a u drugom, što naučno znanje ne uživa tako veliku podršku i poverenje da bi se dozvolilo da ono nudi apsolutne istine bez korekcije donosilaca odluka, javnog mnjenja i građana. Zbog toga se, kao najčešći poželjan model saradnje, uzima *model koprodukcije*, koji podrazumeva učešće donosilaca odluka, istraživača i građana. Oni zajedno pregovaraju o ciljevima određene javne politike koji su naučno-istraživački opravdani ali i društveno i politički prihvatljivi. U interakciji ka željenom cilju, istraživači uče da prevedu svoje nalaze u jednostavne koncepte i rešenja koji su jasni i razumljivi i građanima i donosiocima odluka.

---

¹³ Navedeno prema Sir Peter Gluckman, „Towards better use of evidence in policy formation: a discussion paper“, Office of the Prime minister’s Science Advisory Committee, New Zealand, April 11.

1. KREIRANJE JAVNIH POLITIKA ZASNOVANIH NA DOKAZIMA U EU: TRENUTNO STANJE I PRIMERI DOBRE PRAKSE

Tokom 2008. godine pod okriljem Generalnog direktorata za istraživanje EU sproveden je niz intervjuva i diskusija sa visoko rangiranim evropskim donosiocima odluka, istraživačima, savetnicima i predstavnicima evropskih organizacija specijalizovanih za transfer znanja na temu donošenja odluka na nivou EU i naučno-istraživačke podrške razvoju javnih politika.

Centralni nalaz ovog istraživanja ukazao je na to da je trenutno stanje u ovoj oblasti nezadovoljavajuće. Mnogo više napora potrebno je da bi se osiguralo da istraživački rezultati informišu razvoj javnih politika na smislen način. Postoje prepreke koje proizilaze iz različitih konteksta u kojima rade istraživači i kreatori javnih politika, kao i kulturne i strukturne prepreke koje treba da budu prevaziđene da bi se dostigao viši nivo dijaloga i saradnje kako bi zaživele prave „zajednice znanja“. Preporuke koje su proistekle iz studije usmerene su u dva pravca – u pravcu onih koji rukovode naučno-istraživačkim projektima i u pravcu onih koji su odgovorni za kreiranje politika u Generalnom direktoratu za istraživanja¹⁴.

Preporuke za koordinate istraživačkih projekata

U cilju kreiranja istraživačkih projekata koji bi bili relevantni sa stanovišta javnih politika, preporučuje se da koordinatori istraživačkih projekata budu najpre ohrabreni da u prvi plan stave upotrebljivost svojih istraživačkih nalaza za potrebe javnih politika. Ovo podrazumeva razvijanje adekvatnih strategija za diseminaciju i deljenje znanja od najranijih faza planiranja projekta. Zatim, uputno je da koordinator u svoj istraživački tim uključi partnere iz sveta kreiranja javnih

---

¹⁴ European Commission (2008). Scientific evidence for policy making. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

politika, kako bi osigurali da izabrani predmet i obim istraživanja odgovaraju definisanim prioritetnim oblastima javnih politika. Dalje, koordinator bi trebalo da osigura dijalog između stručnjaka i nestručnjaka tokom istraživačkog ciklusa, kako bi imao pristup lokalnom i laičkom znanju i ekspertizi koji bi doprineo tome da naučni pogled na stvari bude društveno utemeljeniji i validniji. Svakako bi trebalo razviti suptilnije načine za povezivanje sa širom javnošću i uključiti društvena i etička razmatranja u svakodnevnu naučnu praksu. Program i metodologija za diseminaciju rezultata tokom istraživačkog ciklusa olakšavaju pružanje aktuelnih informacija o napretku projekta. Koordinator istraživačkog projekta trebalo bi da razmatra dodatu vrednost preduzetog istraživanja, ne samo u pogledu naučnog doprinosa, već i u pogledu korisnosti sa stanovišta odgovarajućih javnih politika. Konačno, preporučuje se da koordinator projekta osigura pripremanje sažetaka za javnu politiku koji će biti lako čitljivi, razumljivi i upotrebljivi za kreatore javnih politika u procesu kreiranja i/ili evaluiranja javnih politika.

Glavni zaključak je da je neophodna povećana i kontinuirana saradnja između istraživača i krajnjih korisnika u svakoj fazi istraživačkog ciklusa kako bi se maksimizovao uticaj projekta i osigurala njegova relevantnost sa stanovišta odgovarajućih javnih politika.

Preporuke za Generalni direktorat za istraživanje EU

Značajnu ulogu u zasnivanju javnih politika na dokazima ima i Generalni direktorat za istraživanje EU i ova studija je iznedrila i konkretne preporuke i za ovo telo. Generalni direktorat bi pre svega trebalo da osnaži svoju stratešku saradnju u okviru Evropske komisije razvijanjem ciljanog procesa razmene informacija u onim oblastima koje su ekonomski, društveno i naučno veoma relevantne za EU. Saradnja sa drugim generalnim direktoratima i fokusiran doprinos istraživačkih rezultata u svakoj važnoj fazi razvoja politika je ključni prioritet. Očekuje se, takođe, da direktorat učini veće napore da osigura da oni koji informišu razvoj politika na najvišim nivoima Evropske komisije budu upoznati sa ključnim rezultatima istraživačkih projekata. Posebno, savetnici predsednika Evropske komisije treba da budu upoznati sa ishodima istraživačkih projekata koji mogu da pruže značajan doprinos definisanju i razvoju politike. Preporučuje se, dalje, da Generalni direktorat za istraživanje EU osnaži svoju ulogu obezbeđivanja komunikacije i razmene informacija između projekata i ključnih aktera i povezivanja kreatora javnih politika i krajnjih korisnika u svakoj fazi kreiranja javnih politika na evropskom i nacionalnom nivou. To, takođe, znači da bi on

trebalo da podstiče odgovarajuće povezivanje između institucija i da omogući dijalog sa političarima i višim savetnicima koji podrazumeva informisanje o istraživačkim rezultatima tako da kreiranje javnih politika ima dobit od najaktuelnijih informacija koje su dostupne u istraživačkoj zajednici. U studiji se naglašava i da bi direktorat trebalo da prepozna široki dijapazon organizacija koje se bave istraživanjem. Šira dostupnost finansiranja će povećati kompetitivnost i osigurati veću povezanost između sveta istraživanja i šire zajednice. Konačno, direktoratu se preporučuje da osigura da koordinatori uključe odgovarajuće strategije za diseminaciju i razmenu informacija u svojim projektima koje će imati kapacitet da pruže doprinos EBPM na regionalnom, nacionalnom i/ili evropskom nivou.

Glavni zaključak je da bi kreatori javnih politika i donatori trebalo da budu načisto od početka koju vrstu rezultata očekuju od istraživanja i projekata koje finansiraju.

Implementacija naučnih rezultata u oblasti društvenih nauka u procesima kreiranja javnih politika

Autori studije daju i preporuke u pogledu uslova i mehanizama koje treba stvoriti kako bi se na delotvoran način podržao proces kreiranja javnih politika zasnovanih na dokazima. Potrebno je, kaže se u preporuci, uspostaviti mehanizme i procese koji povezuju istraživače i kreatore javnih politika od najranijih faza razvoja istraživačkih projekata. Ovo će omogućiti istraživačima da bolje razumeju potrebe u kreiranju javnih politika i da omoguće kreatorima javnih politika priliku da pruže doprinos dolaženju do istraživačkih rezultata koji su za njih relevantni.

Potrebno je, takođe, u okviru administracija država članica razviti „strateške analitičke jedinice“ koje su sposobne da uđu u dijalog sa naučnom zajednicom. Takođe bi više trebalo koristiti raspoređivanje istraživača na rad u sredinama u kojima se kreiraju javne politike. Ovo može da ima veliku ulogu u prevazilaženju barijera koje postoje između ovih dveju oblasti. Kreiranje konstruktivnih saradničkih okruženja može da bude pomognuto razvojem fleksibilnih mreža koje uključuju kreatore javnih politika, istraživača, praktičara i predstavnika civilnog društva koji se susreću oko dobro definisanih tema koje su predmet interesovanja kreatora javnih politika.

Ističe se, dalje, da je istraživačima koji rade na projektima iz Okvirnog programa potrebna podrška za razvijanje načina na koje bi učinili rezultate svojih istraživanja

vidljivijim i podrška za komuniciranje njihovih rezultata široj publici, uključujući političare, kreatore javnih politika, civilno društvo i široku javnost. Istraživačima je potrebna obuka za prezentovanje svog rada jednostavnim jezikom koji je razumljiv najširoj publici. Konačno, u studiji se ukazuje na to da složenost sredina u kojima se kreiraju javne politike zahteva interdisciplinarna rešenja koja integrišu znanja iz različitih oblasti. Stoga bi trebalo ohrabriti interdisciplinarna istraživanja i ukloniti prepreke koja ih otežavaju ili umanjuju njihovu naučnu relevantnost.

Evropska komisija je u poslednjih deceniju i po postala odlučna u nastojanju da se premosti jaz između naučne zajednice i društva u celini. Akcioni plan *Nauka i društvo (Science and Society)*¹⁵ pokrenut je 2001. godine sa ciljem da se unaprede veze između nauke i građana Evrope. Ovaj plan naknadno je adaptiran u temu *Nauka i društvo* unutar Šestog okvirnog programa (FP6) i sa budžetom od 80 miliona evra ova inicijativa je pomogla da se podigne svest o tome da je potrebno da se istraživanje širokog raspona društvenih pitanja postavi kao prioritet javnih politika. U 2007. godini u okviru Sedmog okvirnog programa za istraživanje i tehnološki razvoj (FP7) program *Nauka i društvo* postao je program *Nauka u društvu (Science in Society)*. U ovom okvirnom programu u periodu od 2007. do 2013. godine za program *Nauka u društvu* izdvojeno je 330 miliona evra. Program je omogućio da debata o približavanju nauke i društva ostane važna tema u brojnim interesnim mrežama širom Evrope i da se dalje produbi razumevanje odnosa između nauke i društva.

Savet Evropske unije je 2010. godine doneo zaključke¹⁶ o socijalnoj dimenziji Evropske oblasti istraživanja (*European Research Area – ERA*) u kojima je, između ostalog, istaknuto da bi socijalna dimenzija ERA-e trebalo da uključi: identifikovanje najdelotvornijih načina kojim naučna istraživanja i inovacije mogu da doprinesu rešavanju društvenih izazova, uključujući pružanje podrške kreiranju javnih politika; podržavanje istraživanja i debata o principima odgovornog istraživanja kroz partnerstva između istraživača, kreatora javnih politika i društva u celini; potenciranje diseminacije i unapređenja dostupnosti naučnog i tehnološkog znanja u cilju maksimizovanja njegovog uticaja na društvo u celini.

---

¹⁵ European Communities (2002): Science and Society Action Plan, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

¹⁶ EC (2010b): Council Conclusions: Social Dimension of the European Research Area. Brussels, 28.5.2010, 9108/10 RECH 172 SOC 320
[http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st10/st10270.en10.pdf\(04.09.2012\)](http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st10/st10270.en10.pdf(04.09.2012))

Od 2010. godine fokus programa *Nauka u društvu* bio je da se razvije i testira novi koncept, odnosno novi i obuhvatni pristup usklađivanja istraživanja i inovacija sa vrednostima, potrebama i očekivanjima društva. Reč je o takozvanom odgovornom istraživanju i inovacijama (*Responsible Research and Innovation – RRI*). Ova je ambiciozna ideja stvaranja politike istraživanja i inovacija koja je vođena društvenim potrebama i koja angažuje sve društvene aktere putem inkluzivnih i participativnih pristupa.

Odgovorna istraživanja i inovacije poseduju šest ključnih odlika¹⁷.

- 1) **Angažovanje svih društvenih aktera** – istraživača, privrednika, kreatora javnih politika i civilnog društva – i njihovo zajedničko učešće u procesima istraživanja i inoviranja, u skladu sa vrednostima inkluzivnog društva.
- 2) **Rodna ravnopravnost** mora da bude integrisana u sva pitanja od značaja za istraživanje i inovacije.
- 3) **Naučno obrazovanje** mora biti unapređeno kako bi buduće istraživače i druge društvene aktere opremilo znanjem i alatima za puno i odgovorno učešće u istraživanju i inovacijama.
- 4) Da bi istraživanja i inovacije bili odgovorni, moraju da budu transparentni i dostupni. **Otvoreni pristup** bi trebalo da podrazumeva besplatan *onlajn* pristup rezultatima istraživanjima koja su finansirana iz javnih sredstava.
- 5) Da bi adekvatno odgovorili na društvene izazove, istraživanja i inovacije moraju da **poštuju osnovna ljudska prava i najviše etičke standarde**. Pored obezbeđivanja poštovanja zakonskih obaveza, ovo ima za cilj i da poveća društvenu relevantnost i prihvatljivost ishoda istraživanja i inovacija.
- 6) **Upravljanje** istraživanjima i inovacijama koje treba da obezbedi harmoničan model koji integriše sve pomenute aspekte i spreči štetni i neetični razvoj u istraživanjima i inovacijama.

Odgovorno istraživanje i inovacije u novom okvirnom programu za finansiranje istraživanja i inovacija Horizont 2020 ima važno mesto. Ovaj koncept je otelotvoren u posebnom programu pod nazivom *Nauka sa društvom i nauka za društvo (Science with and for Society)* za koji je u periodu 2014–2020. predviđen

---

¹⁷European Union (2012): Responsible Research and Innovation: Europe's ability to respond to societal challenges. The Publications Office of the European Union

budžet od 462 miliona evra¹⁸. Republika Srbija se uključila u Horizont 2020 1. jula 2014. godine i pojedinci, institucije i preduzeća iz Srbije u programu učestvuju ravnopravno sa onima iz država članica Evropske unije. U programu Horizont 2020 mogu da učestvuju istraživačke grupe na univerzitetima, istraživački instituti, pojedinačni istraživači, mala i srednja preduzeća, velike kompanije, vladine, nevladine i privatne organizacije i institucije. Program *Nauka sa društvom i nauka za društvo* ima niz specifičnih aktivnosti, između ostalih:

- razvoj znanja o komunikaciji u cilju unapređivanja kvaliteta i efektivnosti interakcije između naučnika, medija i šire javnosti;
- povećanje dostupnosti i stepena korišćenja rezultata javno finansiranih istraživanja; podsticanje održive interakcije između škola, istraživačkih institucija, privrede i organizacija civilnog društva;
- integrisanje društva u pitanja nauke i inovacija, odgovarajućih politika i aktivnosti u cilju uključivanja interesa i vrednosti građana i povećanja kvaliteta, relevantnosti, društvene prihvatljivosti i održivosti rezultata istraživanja i inovacija;
- ohrabrivanje građana da se uključe u nauke kroz formalno i neformalno naučno obrazovanje; promovisanje diseminacije naučnih aktivnosti u naučnim centrima i kroz druge odgovarajuće kanale.

U svetlu sve razvijenije svesti o tome da javne politike treba da budu zasnovane na što pouzdanijim i što relevantnijim podacima i dokazima, Evropska komisija, kao što je već rečeno, poslednjih godina sistematski podržava projekte i inicijative koje za cilj imaju dalji razvoj kapaciteta u ovom pogledu. Kao dobar primer za to ovde ćemo opisati projekat *Obrazovna politika u Evropi zasnovana na dokazima (Evidence Informed Policy in Education in Europe – EIPEE)*¹⁹. Izabrali smo da predstavimo ovaj projekat zbog toga što je u njemu predstavljen širok raspon različitih evropskih praksi u ovoj oblasti (u sektoru obrazovanja) i još više zbog toga što je uložena značajan napor da se kreira jedan veoma razrađen i obuhvatan

---

¹⁸ European Commission (2013), Fact sheet: Science with and for Society in Horizon 2020 (https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/FactSheet_Science_with_and_for_Society.pdf)

¹⁹ Gough D, Tripney J, Kenny C, Buk-Berge E (2011) Evidence Informed Policy in Education in Europe: EIPEE final project report. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London. Primeri aktivnosti povezivanja istraživanja i obrazovnih politika širom Evrope, identifikovanih u okviru EIPEE projekat, nalaze se u Aneksu I.

analitički okvir saradnje između istraživača i kreatora javnih politika u obrazovanju. Štaviše, zbog ovih njegovih odlika, odlučili smo da ovaj okvir uzmemo kao polaznu osnovu za osmišljavanje empirijskog dela naše studije.

EIPEE projekat finansirao je Generalni direktorat za obrazovanje i kulturu Evropske komisije u okviru Programa celoživotnog učenja (*Lifelong Learning: Education and Training Policies*). Projekat je bio jednogodišnja (2010–2011) zajednička inicijativa koja je uključila 18 partnera širom Evrope, na čijem čelu je bio EPPI centar (*The Evidence for Policy and Practice Information and Co-ordinating Centre*) Instituta za obrazovanje Univerziteta u Londonu.

Glavni rezultati projekta mogu se podvesti pod četiri oblasti. Prvo projekat je pomogao razvijanje evropske mreže institucija koje su posvećene zasnivanju javnih politika na dokazima. Interesantno je da je projekat prepoznao veliki interes za ovu oblast, posebno kada je reč o nacionalnim vladama. Drugi nalaz odnosi se na istraživanje o generisanju i upotrebi istraživanja. Projekat je našao da postoji malo empirijskih istraživanja o prirodi, procesima i efektima aktivnosti koji se koriste da se povežu istraživanja i obrazovne politike u Evropi. Postojeća istraživanja (od kojih je većina u oblasti zdravstva) uglavnom odlikuju, u metodološkom smislu loši evaluacioni nacrti i manjak nezavisnih objektivnih instrumenata za merenje efekata. Treći nalaz o kojem se izveštava u EIPEE projektu su različite aktivnosti koje se u Evropi koriste da povežu istraživanja i kreiranje obrazovnih politika – projekat je identifikovao 269 ovakvih primera u 30 od 32 analizirane zemlje – što zaista čini bogatu i inspirativnu bazu za sve koji se bave ovom oblašću.

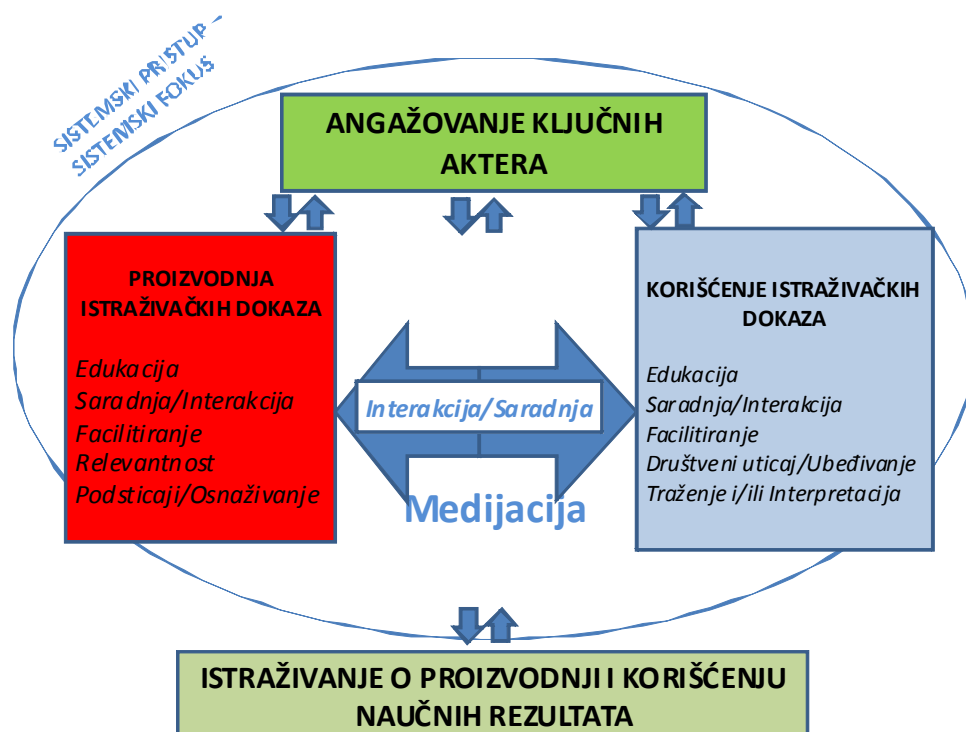
Četvrti rezultat EIPEE projekta, koji posebno izdvajamo, jeste kreiranje analitičkog okvira koji je poslužio za opisivanje prirode većeg broja aktivnosti na povezivanju istraživanja i obrazovnih politika koje se odvijaju u Evropi. Ovaj okvir se sastoji od jednostavnog modela sistema od produkcije dokaza do njihove upotrebe i tipologije 27 vrsta aktivnosti i devet mehanizama koji se koriste da se omogući zasnivanje politika na dokazima. Reč je o konceptualno razrađenom i praktičnom alatu koji pomaže u razumevanju veza između istraživanja i donošenja odluka. Model se odnosi na različite vrste dokaza, ali fokus ovog projekta bio je na dokazima koje obezbeđuju istraživanja u društvenim naukama.

Na Slici broj 1. prikazan je model *sistema od produkcije do upotrebe istraživačkih dokaza* koji uključuje: produkciju istraživačkih dokaza; posredovanje između onih koji produkuju i onih koji koriste dokaze; upotrebu dokaza; zainteresovane strane;

sistem u celini i istraživanje samog procesa produkcije i upotrebe dokaza. Ovom modelu sistema, u različitim delovima, pridruženo je devet mehanizama (na slici istaknuti italicom) putem kojih se omogućava da istraživanja pruže informacije relevantne za kreiranje određene politike.

- 1) Dostupnost: kreatori javnih politika bi trebalo da imaju lak pristup raspoloživim istraživanjima.
- 2) Relevantnost: postoji relevantna baza dokaza iz koje kreatori politika mogu da izvlače informacije.
- 3) Edukacija: povećanje svesti, znanja i veština za razumevanje, produkovanje, nalaženje, komuniciranje i/ili korišćenje istraživanja.
- 4) Podsticaji: korišćenje spoljašnjih podsticaja za ohrabrivanje istraživača ili kreatora politika da promene svoje stavove/ponašanje prema kreiranju, komuniciranju ili korišćenju istraživanja.
- 5) Ubeđivanje/zagovaranje: oslanjanje na uticajne aktere kako bi se izazvala promena stavova/ponašanja kod kreatora politika.
- 6) Moderiranje: pružanje tehničke, finansijske, organizacione i lične podrške bilo istraživačima bilo kreatorima politika u produkciji, komuniciranju ili korišćenju rezultata.
- 7) Traženje i/ili tumačenje: traženje i/ili analiziranje/tumačenje istraživačkih dokaza u svrhu informisanja donosilaca odluka.
- 8) Interakcija/saradnja: omogućavanje dvosmernog protoka/produkcije informacija i znanja između proizvođača i korisnika istraživačkih dokaza.
- 9) Sistemski fokus: naglašavanje (strateškog) značaja fokusiranja na celinu sistema od–dokaza–ka–politici.

Slika 1: Lociranost mehanizama u okviru sistema od produkcije do upotrebe istraživačkih dokaza

Izvor: Gough D, Tripney J, Kenny C, Buk-Berge E (2011) *Evidence Informed Policy in Education in Europe: EIPEE final project report*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

Projekat je, kako je pomenuto, identifikovao 269 različitih aktivnosti u 30 evropskih zemalja putem kojih su osnaživane veze između istraživanja i kreiranja javnih politika. Mnoge od ovih aktivnosti koristile su istovremeno više mehanizama. Autori su ove aktivnosti klasifikovali u 27 tipova aktivnosti²⁰ koje su podveli pod osam aktivnosti.

²⁰ O primerima aktivnosti videti šire u Aneksu II.

Tabela 1. Aktivnosti osnaživanja veza između istraživača i donosilaca odluka

Vrste aktivnosti	Tipovi aktivnosti
Savetovanje	Savetodavne/monitoring grupe/komisije Eksperti Spoljašnji konsultanti
Izgradnja kapaciteta	Obuka
Informacioni servisi	Bibliografske baze/biblioteke Drugi internet informacioni servisi
Interpersonalne mreže i događaji	Neformalni kontakti Sastanci (uključujući seminare/konferencije) Mreže
Istraživački rezultati	Analitički izveštaji Bilteni (<i>Newsletters</i>) Specijalizovani časopisi Sažeti izveštaji istraživanja/sažeci za javnu politiku
Istraživanja i analize	Vladina/javna tela Interni analitički servisi/jedinice u okviru ministarstava Profesionalne organizacije Istraživački centri/jedinice/instituti Programi istraživanja Istraživački projekti Sistemske preglede <i>Think tanks</i> Druge vrste aktivnosti
Kadrovska rešenja	Privremeni transfer zaposlenih iz matične u drugu organizaciju/stažiranje Specifična radna mesta i opis poslova
Strategije, investiranje i razvoj	Finansiranje Marketing Program rada

Izvor: Gough D., Tripney J., Kenny C., Buk-Berge E. (2011) *Evidence Informed Policy in Education in Europe: EIPEE final project report*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London

2. TRENUTNO STANJE U SRBIJI U OBLASTI KREIRANJA POLITIKA ZASNOVANIH NA ČINJENICAMA

Planiranje javnih politika zasnovanih na podacima kao i praćenje i evaluacija primene javnih politika nisu dovoljno razvijeni na nivou Vlade Republike Srbije i ne koriste se u dovoljnoj meri kao sredstvo upravljanja. U periodu 2011–2014. godine ubrzano je ispunjavanje obaveza prema Evropskoj uniji i mera predviđenih nacionalnim strateškim dokumentima. Usvojen je veliki broj propisa, ali često izostaje adekvatna horizontalna, a posebno vertikalna koordinacija u procesu kreiranja javnih politika, kao i dalje adekvatno praćenje njihovog sprovođenja²¹.

U Srbiji kreiranje i donošenje politika zasnovanih na podacima nije institucionalizovan proces. Postoje slabe organizacione veze između državnih institucija, kreatora politika i istraživačkih organizacija. Kreatori politika slabo ili u maloj meri prikupljaju dokaze, sistematizuju i analiziraju postojeće podatke, dok istraživačka zajednica ulaže malo napora kako bi obavestila kreatore politika o svom radu na način koji je adekvatan za proces kreiranja politika. Nedostaju finansijski i ljudski kapaciteti kreatora politika za primenu ovog pristupa, transparentnost u procesu kreiranja politika je slaba, kao i politička spremnost da se javne politike i donose na ovaj način²².

Nalazi istraživanja govore da zaposleni na rukovodećem položaju u javnoj upravi smatraju da postoji nizak stepen jasnoće ciljeva u sopstvenim organizacijama, pri čemu niži rukovodioci prijavljuju veći stepen dvosmislenosti u pogledu ciljeva u odnosu na visoke državne službenike. To je takođe očigledno na osnovu slabog prevođenja strateških planova vlade u strateške planove organizacija i upravljanja prema ciljevima i rezultatima. Neophodno je da donosioci odluka na najvišem nivou operacionalizuju strateške planove putem postavljanja jasnih ciljeva i normi, te njihovog formalizovanja kroz upravljanje prema ciljevima i rezultatima²³.

---

²¹ Drugi Nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, Vlada Republike Srbije, 2014.

²² Branković, J., i Bogunović, Ž. (2012). Mapiranje regionalnih kapaciteta za kreiranje politika zasnovanih na dokazima u Jugoistočnoj Evropi, Beograd: Centar za obrazovne politike

²³ Štimac, V., i Lazarević, M. (2013), Kontekst javnog upravljanja i reforme u Srbiji, Projekat: Koordinacija za koheziju javnog sektora budućnosti (COCOPS)

Iako se često ističe značaj društvenih i humanističkih nauka u razvoju privrede, društva i države, taj uticaj na reformske promene u društvu u Srbiji nije u dovoljnoj meri vidljiv i razvijen. Holistički pristup i multidisciplinarni naučno-istraživački timovi u Srbiji još uvek su retkost. Saradnja između istraživača, naročito onih koji pripadaju različitim naučnim disciplinama i/ili rade u različitim naučno-istraživačkim institucijama, gotovo da ne postoji.²⁴ Nedostatak saradnje između istraživača dovodi do: nedostatka komunikacije, zajedničkog apliciranja za projekte, ali i rada u multidisciplinarnim timovima, nedostatka komunikacije sa donosiocima odluka, razvoj i primenu istraživanja, nedostatka promocije društvenih nauka izvan naučne zajednice.

Formiranje multidisciplinarnih timova za kreiranje javnih politika zasnovanih na podacima sve veća je praksa na nivou EU, što doprinosi tome da se problemi analiziraju na kompleksniji način, ali i da kreiranje javnih politika bude u što većoj meri usklađeno sa potrebama građana i raspoloživim resursima. Za zemlje u tranziciji, na putu ka članstvu u EU, ovakav pristup je naročito važan.

U Strategiji naučno-tehnološkog razvoja Republike Srbije za period 2010–2015. godine kao jedan od prioriteta ističe se afirmacija uloge društvenih nauka u definisanju javnih politika. Istaknut je značaj saradnje između naučno-istraživačkih organizacija, fakulteta i donosilaca javnih politika, kao i preporuka da saradnja mora biti sistematska, sa jasno određenim odgovornostima uz očuvanje nezavisnosti istraživača i definisanje tipa poverljivosti podataka i saznanja koja se generišu tokom zajedničkog rada²⁵. Iako Strategija daje smernice za razvoj saradnje između donosilaca odluka i naučno-istraživačke zajednice, na uspostavljanju mehanizama i sistemskom uspostavljanju saradnje nije dovoljno urađeno.

Međutim, da bi se društvene nauke afirmisale u procesu formulisanja javnih politika, neophodno je da se uvedu protokoli za ocenu validnosti istraživanja; neophodno je uspostaviti redovne kanale komunikacije između istraživačke zajednice i donosilaca odluka; neophodno je graditi kapacitete za korišćenje istraživačkih analiza i upotrebu podataka i dokaza.

---

²⁴ Istraživanja u oblasti društvenih nauka u Srbiji, Institut ekonomskih nauka, Beograd, 2013

²⁵ Strategija naučno-tehnološkog razvoja Republike Srbije za period 2010–2015. godine

Okvir 3.

„Afirmacija uloge društvenih nauka u formulaciji javnih politika: važno je da se poslednja saznanja društvenih nauka iskoriste u formulaciji javnih politika. Saradnja između naučnih instituta, visokoškolskih ustanova i nosilaca javnih politika mora biti sistematska, sa jasno određenim odgovornostima uz očuvanje nezavisnosti istraživača i definisanje tipa poverljivosti podataka i saznanja koja se generišu tokom zajedničkog rada. Nužno je finansirati u mnogo većem obimu terenski rad uz upotrebu kvantitativnih metoda, sa reprezentativnim uzorcima i jasnim metodologijama da bi se obezbedila relevantnost i pouzdanost istraživanja.“

– Strategija naučno-tehnološkog razvoja Republike Srbije, 2010–2015.

Institucionalni i strateški okvir

Koordinaciju između ministarstava i drugih tela Vlade po pitanju sprovođenja Godišnjeg plana rada Vlade vrši Generalni sekretarijat Vlade, a po pitanju koordinacije javnih politika vrši Republički sekretarijat za javne politike.

Generalni sekretarijat Vlade²⁶ priprema akte kojima Vlada nadzire, usmerava i usklađuje rad ministarstava i posebnih organizacija i stara se o njihovom izvršavanju, stara se o izvršavanju akata Vlade kojima ona nalaže obaveze ministarstvima i posebnim organizacijama, stara se o izvršavanju obaveza Vlade prema Narodnoj skupštini, obezbeđuje učestvovanje Vlade i njenih predstavnika u radu Narodne skupštine, saradnju s predsednikom Republike, drugim organima i organizacijama, drugim državama i međunarodnim organizacijama, obrađuje materijale za sednice Vlade i radnih tela Vlade, priprema i prati sednice Vlade i njenih radnih tela i druge sednice u Vladi, itd.

Uz podršku Vlade Velike Britanije i Severne Irske od 2009. godine realizovan je projekat: Podrška jačanju koordinacije politika u Vladi Srbije. Cilj projekta je bio poboljšanje efikasnosti i efektivnosti rada Generalnog sekretarijata Vlade, a u cilju jačanja poslova koordinacije sprovođenja i praćenja politika Vlade. Iako ova

²⁶ www.gs.gov.rs/lat/index.html

struktura u Generalnom sekretarijatu nije sistematizovana, projekat je nastavio da se realizuje uz podršku prepristupnih fondova za period 2013–2015. godina.

Jedan od potencijalno značajnih pomaka u cilju uspostavljanja efikasnijih mehanizama za planiranje i praćenje efekata sprovođenja politika je uspostavljanje Republičkog sekretarijata za javne politike 2014. godine. Ovaj Sekretarijat ima mandat da obavlja stručne poslove koji se odnose na: analizu, identifikovanje potreba i dostavljanje inicijativa za izradu strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike; obezbeđivanje usklađenosti predloga strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike i nacрта zakona sa usvojenim strateškim dokumentima kojima se utvrđuju javne politike, u postupku njihovog donošenja; davanje inicijativa za unapređenje procedura za izradu strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike; pripremanje predloga strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike iz delokruga svih organa državne uprave, kao i druge poslove određene zakonom.

Republički sekretarijat za javne politike obavlja i stručne poslove koji se odnose na sprovođenje regulatorne reforme i analizu efekata propisa koje pripremaju ministarstva i posebne organizacije, što uključuje: davanje prethodnog mišljenja o potrebi sprovođenja analize efekata i o potpunosti sadržaja priložene analize efekata; pomoć predlagačima propisa pri uspostavljanju mehanizma za praćenje i analizu efekata propisa tokom njihove primene; prikupljanje i obradu inicijativa privrednih subjekata, drugih pravnih lica i građana za izmenu neefikasnih propisa na republičkom nivou; podnošenje inicijative nadležnim predlagačima propisa za izmenu neefikasnih propisa; učešće u organizovanju obuke državnih službenika koji rade na poslovima koji su povezani sa analizom efekata propisa; obavljanje poslova vezanih za praćenje i analizu institucionalnih i kadrovskih kapaciteta za sprovođenje regulatorne reforme, kao i druge poslove određene zakonom. Delokrug rada Kancelarije za regulatornu reformu i analizu efekata propisa koja je osnovana 2010. godine, odlukom Vlade je 2014. godine prešao u ingerencije Republičkog sekretarijata za javne politike.

Većina ministarstava nema svoje interne procedure i instrumente za planiranje rada, praćenje i evaluaciju a instrukcije za izradu Godišnjeg plana rada Vlade Generalnog sekretarijata Vlade ne bave se pitanjima internog planiranja na nivou pojedinačnih ministarstava. Kapaciteti za istraživanje i analizu javnih politika, u državnoj upravi su na niskom nivou. Veštine zaposlenih u nadležnim institucijama najčešće ne uključuju dovoljna znanja za analizu podataka i kreiranje politika koje se temelje na podacima. Javne politike najčešće nisu utemeljene na neophodnim

istraživanjima a sa druge strane realizovana naučna istraživanja ne sugerišu jasan pravac akcije za donosioce odluka.²⁷

Vlada Republike Srbije usvojila je Strategiju regulatorne reforme za period od 2008. do 2011. godine. Osnovni cilj ove Strategije bio je stvaranje povoljnijeg privrednog ambijenta, smanjenje pravne nesigurnosti i povećanje konkurentnosti naše privrede na inostranim tržištima. Da bi se navedeni ciljevi ostvarili, u Strategiji je istaknuto da je potrebno preduzeti odgovarajuće mere za unapređenje kvaliteta regulative, kao što su: uspostavljanje načela dobre regulatorne prakse; jednokratno stavljanje van snage ili izmena neefikasnih propisa – sveobuhvatna reforma propisa – SRP; unapređenje sistema analize efekata propisa (AEP) prilikom njihove pripreme, usvajanja i primene.

Izmenama poslovnika u martu 2012. godine, Vlada je poboljšala okvir za sprovođenje konsultacija u pripremi propisa i strateških dokumenata, iako je još uvek neophodno unaprediti kvaliteta njihovog sprovođenje²⁸. Utvrđeni su jasniji kriterijumi za obavezno sprovođenje javnih rasprava o nacrtima zakona, produženo njihovo trajanje, utvrđena mogućnost sprovođenja rasprava o drugim aktima Vlade i predviđeno obavezno sprovođenje procene uticaja propisa.

Služba za upravljanje kadrovima (SUK) Vlade po prvi put je 2009. godine uvrstila obuku *Analiza uticaja javnih politika* u Program opšteg stručnog usavršavanja državnih službenika iz organa javne uprave i službi Vlade. Stručno usavršavanje namenjeno je državnim službenicima koji rade na poslovima planiranja i analize u organima državne uprave.

U prethodnom periodu, unapređena je saradnja između Republičkog zavoda za statistiku i potencijalnih korisnika podataka. U toku 2010. godine usvojen je Zakon o statistici, osnovan je Savet za statistiku i kreiran Program statističkih istraživanja za period 2011–2015. godine, kao i Strategija razvoja sistema prikupljanja i diseminacije podataka.

---

²⁷ Drugi Nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, Vlada Republike Srbije, 2014

²⁸ Javne rasprave u Republici Srbiji – analiza pravnog okvira i prakse, Transparentnost Srbija, Beograd, 2013,
http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=287%3Ajavne-rasprave-u-republici-srbiji-analiza-pravnog-okvira-i-prakse&catid=14%3Avesti&lang=sr, 19.1.14.

U periodu od 2010. godine, po oceni Evropske komisije napravljen je značajan pomak u radu centralnih institucija po pitanju koordinacije javnih politika (Izveštaj o napretku Srbije, 2010 i 2011). I pored napretka i u Izveštaju o napretku Srbije i u SIGMA izveštajima (2008, 2010, 2011) ističe se da evidentne slabosti i dalje postoje na nivou procesa strateškog planiranja i koordinacije i da je neophodna dalja modernizacija rada i jačanje kapaciteta kako Generalnog sekretarijata, tako i jedinice koja se bavi procesom koordinacije javnih politika.

U izveštaju Svetske banke i Evropske komisije (2013) ocenjeno je da je Srbija u poslednjih nekoliko godina, predstavila jedan broj značajnih inicijativa koje treba da ojačaju funkciju strateškog planiranja, monitoringa i evaluacije unutar ministarstava, a da je 2009. godine funkcija Generalnog sekretarijata ojačana, formiranjem Sektora za planiranje, praćenje i koordinaciju politika.

U pomenutim izveštajima ističe se da je na nivou centralnih institucija proces planiranja javnih politika unapređen, ali da sistem praćenja realizacije i efekata strateških mera još uvek nije razvijen na zadovoljavajući način.

U narednom periodu, neophodno je uspostaviti sistemske mehanizme planiranja, koordinacije primene, praćenja i evaluacije javnih politika na nivou Vlade. Uspostavljanje Sekretarijata za javne politike moglo bi da doprinese da se uspostave sistemska rešenja u domenu kreiranja javnih politika zasnovanih na dokazima i saradnji između donosilaca odluka i naučno istraživačke zajednice. Takođe, tehničku pomoć Evropske unije odobrenu Generalnom sekretarijatu Vlade u okviru Instrumenta za pretprijetnu pomoć, koja je usmerena na reformu koordinacije javnih politika na centralnom nivou, treba iskoristiti u najvećoj mogućoj meri za uspostavljanje efikasnog sistema koordinacije, a naročito u pogledu izrade strateških akata i praćenja njihove primene. Neophodno je takođe, jasno definisati uloge i mandate ovih dveju institucija, kako bi se postigla efikasna komplementarnost njihovih aktivnosti.

Relevantne inicijative

Tim za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva u toku 2008. godine inicirao je i realizovao *Program analize uticaja javnih politika*. Cilj inicijative je bio da se preispita koliko su efikasne bile neke od mera koje su se na nivou države sprovodile u periodu od 2003. do 2007. godine. Rezultati analiza bili su značajan izvor podataka za kreiranje novog Zakona o socijalnoj zaštiti, kao i za kreiranje

Zakona o osnovama obrazovanja i vaspitanja u Srbiji, i dr. Drugi ciklus Analiza uticaja politika realizovan je u periodu 2013/14. godina i obuhvata 10 analiza iz oblasti socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, ruralnog razvoja.

Tim za implementaciju strategije za smanjenje siromaštva, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Republički zavod za statistiku su 2008. godine inicirali i podržali realizaciju 13 istraživačkih projekata u okviru konkursa: *Karakteristike siromaštva u Srbiji*. Opšti cilj ovog programa bio je sagledavanje faktora koji utiču na siromaštvo u zemlji, kao i izrada preporuka za unapređenje stanja ugroženih grupa stanovništva. Program je imao za cilj i da podstakne istraživače/ice na početku karijere da koriste postojeću istraživačku građu i da doprinesu unapređenju istraživačkih i analitičkih kapaciteta u zemlji.

Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva (SIPRU), Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu 2010. godine raspisali su konkurs pod nazivom: *Program podrške razvoju istraživačkih kadrova iz oblasti društvenih nauka – sekundarne analize podataka dobijenih kroz istraživanje PISA*. Opšti cilj ovog programa je bolje razumevanje faktora koji utiču na kvalitet i pravednost obrazovanja u Srbiji kroz podizanje kapaciteta istraživača/ica za realizaciju komplementarnih/sekundarnih istraživanja u onim oblastima koje nisu istraživane, a koje su veoma važne za formulisane efikasne obrazovne politike. Program treba da podstakne istraživače na početku karijere da koriste postojeću istraživačku građu.

U okviru projekta *Podrška razvoju ljudskog kapitala i istraživanju – razvoj opšteg obrazovanja i ljudskog kapitala (2012–2015)* finansiranog iz IPA pretpripravnih fondova Evropske unije, realizovana je kao zasebna projektna komponenta izgradnja održivog odnosa između istraživanja u obrazovanju, kreiranja obrazovnih politika i obrazovne prakse. Cilj ove projektne komponente bilo je pružanje doprinosa tome da obrazovne politike i mere u većem stepenu budu zasnovane na istraživačkim nalazima i znanjima do kojih dolaze nastavnici primenjujući postojeće politike i mere, da obrazovna istraživanja postanu u većoj meri relevantna, informativna i dostupna za kreatora obrazovnih politika i nastavnike, i da se obrazovna praksa u sprovođenju obrazovnih politika u većoj meri zasniva na istraživanjima i razmeni iskustava između nastavnika. Tokom trajanja projekta sproveden je niz aktivnosti poput: vođenja konsultativnog procesa za definisanje prioritarnih istraživačkih tema u oblasti obrazovanja (uključio je predstavnike istraživačke zajednice i državnih organa), održavanja stručnih skupova na kojima su istraživači predstavljali svoja istraživanja pred kreatorima obrazovnih politika i

državnim službenicima, objavljivanja publikacije u kojoj su istraživanja opisana u formi sažetaka za obrazovnu politiku, organizovanja privremenog boravka istraživača u relevantnim državnim organima i obrnuto itd

Napori da se doprinese vidljivosti istraživačke zajednice u Srbiji mogu se uočiti i kroz program podrške istraživanjima koji finansira Švajcarska agencija za razvoj i saradnju. *Regionalni program podrške istraživanjima u društvenim naukama u zemljama Zapadnog Balkana (RRPP)* – Uspostavljanje dijaloga između zajednice istraživača i donosilaca odluka radi unapređivanja kvaliteta istraživanja u društvenim naukama u Srbiji ima za cilj da inicira dijalog i postojaniju saradnju kako u okviru istraživačke zajednice tako i između istraživača i kreatora obrazovnih politika.

GDE LEŽE PROBLEMI U SARADNJI IZMEĐU ISTRAŽIVAČA I KREATORA JAVNIH POLITIKA U SRBIJI? REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom delu studije prikazujemo rezultate anketnog istraživanja i intervjua vođenih sa istraživačima i donosiocima odluka. Istraživanje je za ciljeve imalo: da utvrdi kakva je aktuelna situaciju u pogledu uključivanja istraživača u društvenim naukama i rezultata njihovih istraživanja u proces kreiranja, implementacije i praćenja javnih politika u Srbiji; da utvrdi najznačajnije faktore od kojih zavisi uključenost istraživača i da na osnovu toga pruži konkretne predloge za razvoj saradnje između donosilaca odluka i istraživača sa ciljem unapređenja procesa donošenja javnih politika koje su zasnovane na činjenicama. Istraživanje je sprovedeno u periodu novembar 2014 – februar 2015. godine.

1. ANKETNO ISTRAŽIVANJE

Iako značajan broj istraživača, od onih koji su popunili upitnike, vidi svoj naučno-istraživački rad relevantnim za sferu javnih politika, skoro 40% njih ne zna da li je to što rade istovremeno i prioritet za donosiocima odluka. Odgovornost za ovo uglavnom pronalaze u državi jer skoro 92% anketiranih smatra da su državni organi ti koji se nedovoljno angažuju u obaveštavanju stručne javnosti o prioritetima javnih politika²⁹.

Na pitanje o tome na koji način se obaveštavaju o aktuelnim pitanjima javnih politika iz domena njihovog stručnog angažmana, rezultati pokazuju da se istraživači najčešće informišu o ovim pitanjima preko učešća u radu stručnih ili naučnih udruženja (61,5%), čitanjem relevantnih dokumenata (53,2%) i kroz neformalne kontakte sa bolje informisanim kolegama. Interesantno je da je

---

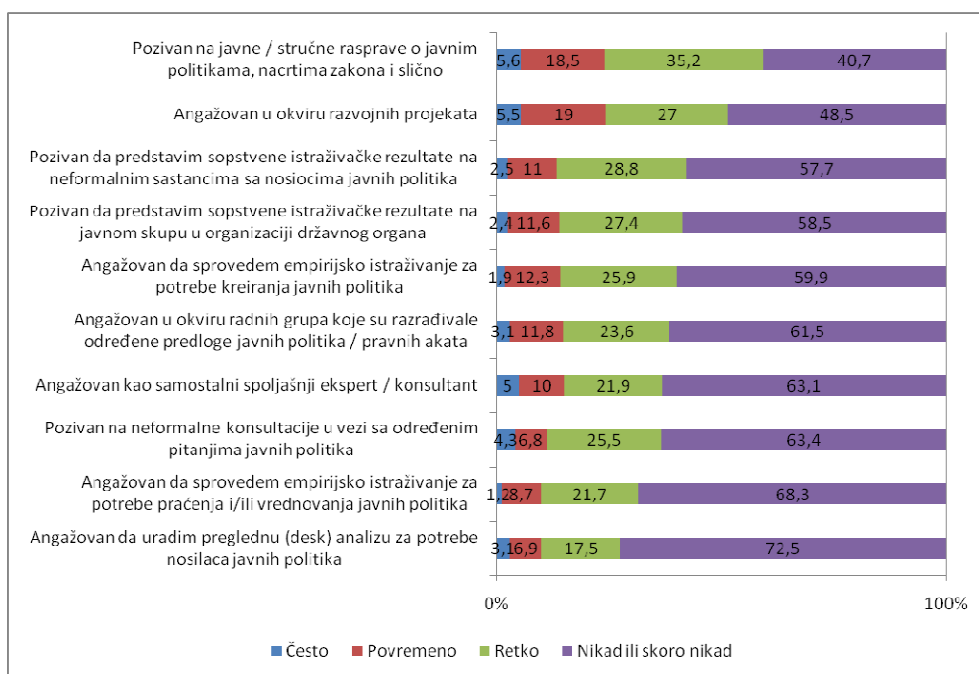
²⁹ O načinu sprovođenja ankete i obrazovnoj strukturi ispitanika videti Aneks II.

najređi put obaveštavanja praćenje zvaničnih internet prezentacija javnih organa – svaki četvrti ispitanik to nikada ne radi.

U slučaju da je inicijativa za saradnju potekla od državnih ograna, ispitivani istraživači su najčešće bili angažovani kroz učešće u raspravama o predlozima javnih politika i nacrtima zakona (18,5% njih daje odgovor da je povremeno angažovano na ovakav način) i u okviru razvojnih projekata (19% povremeno angažovano, *Grafikon 1*).

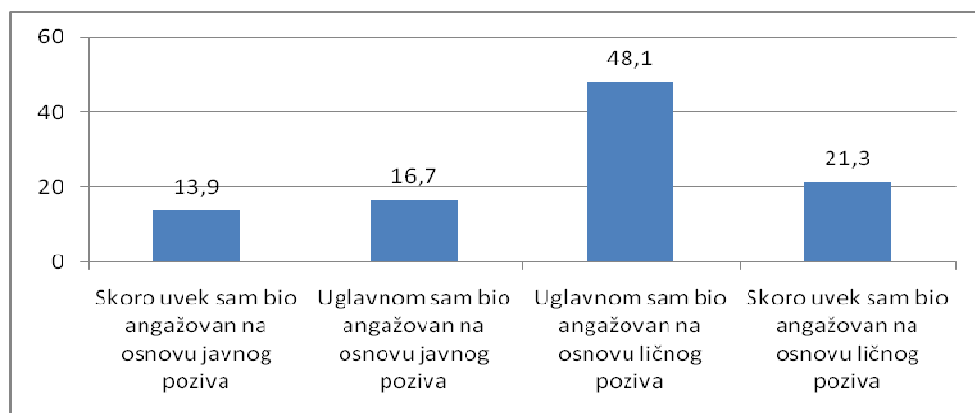
Grafikon 1. Načini angažovanja istraživača na poziv državnih organa (%)

Veoma mali procenat anketiranih bio je angažovan da uradi neku preglednu analizu za potrebe nosilaca javnih politika (72,5% je pružilo odgovor nikad ili skoro nikad) ili da sprovedu empirijsko istraživanje za potrebe praćenja i/ili vrednovanje javnih politika (68,3%). Postotak istraživača koje često angažuju državni organi uglavnom ne prelazi 5% po obliku angažmana. Zanimljivo je istaći i da su istraživači u skoro 70% slučajeva bili angažovani na osnovu ličnog poziva umesto javnog poziva i procedura koje takav proces podrazumeva (*Grafikon 2*).

Važno pitanje predstavlja i to koliko sami istraživači pokazuju ličnu inicijativu da se angažuju u sferi javnih politika, što između ostalog podrazumeva i različite oblike diseminacije istraživačkih rezultata i naučnih znanja. Istraživači se, po prirodi svog posla, najčešće angažuju u pisanju naučnih i/ili stručnih radova. Međutim svi drugi oblici javnog predstavljanja sopstvenog rada veoma su retko zastupljeni, počevši od prisustva u tradicionalnim medijima (novine, TV, radio) do prisutnosti u internet prostoru. U pogledu direktnijeg obraćanja nosiocima javnih politika, istraživači najčešće učestvuju na javnim skupovima, ali znatno ređe sami iniciraju sastanke sa donosiocima odluka, pišu sažetke za javnu politiku ili predloge javnih politika.

Grafikon 2. Angažovanje istraživača po vrsti poziva (%)

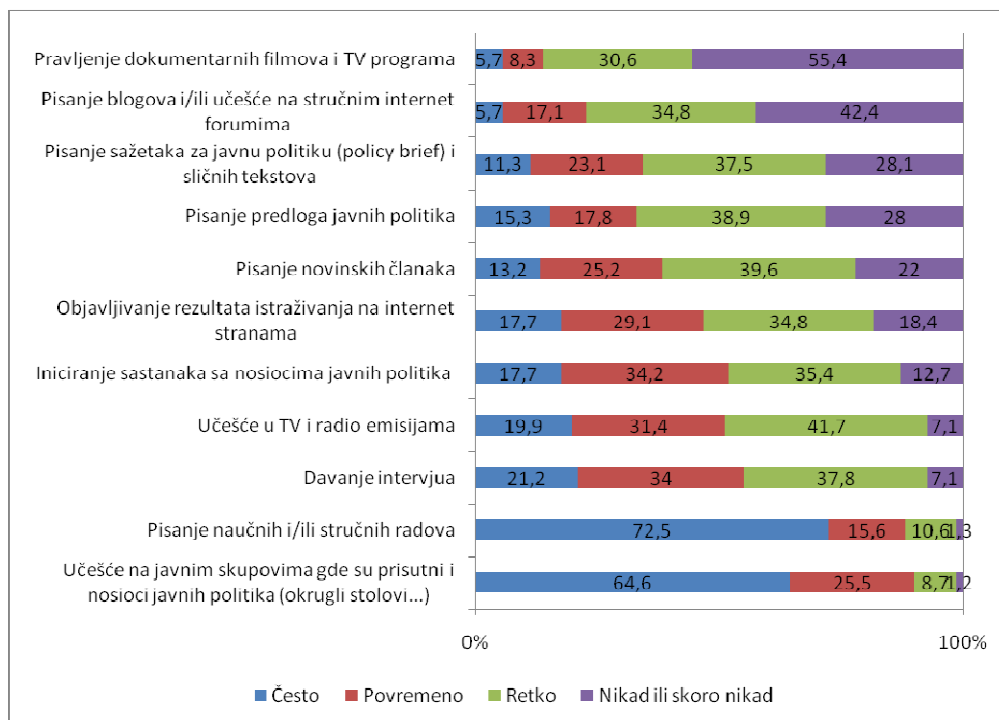

S obzirom na to da najveći broj ispitanika dolazi iz visokoškolskih ustanova i naučno-istraživačkih organizacija, kao i to da je tri četvrtine ispitanika navelo da njihove organizacije redovno sprovode istraživanja, interesantno je pitanje koliko često su nosioci javnih politika konsultovali njihove rezultate i ekspertizu organizacija iz kojih dolaze. Najčešći odgovor je bio da se to povremeno događa (41,5%).

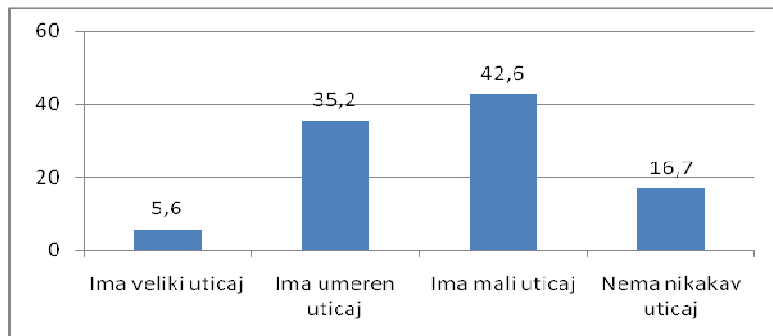
Ispitanici su potom izvestili o tome na koji način njihova organizacija (kao kolektiv ili preko svojih predstavnika) pokušava da utiče na kreiranje javnih politika. Najčešći oblik uticaja je preko objavljivanja naučnih i/ili stručnih radova i učešća na javnim skupovima gde su prisutni i nosioci javnih politika (okrugli stolovi, javne rasprave i slično). Sve druge aktivnosti su znatno ređe zastupljene (*Grafikon 3*). Najveći broj ispitanika, takođe, ocenjuje da organizacije u kojima rade imaju mali

uticaj na javne politike (42,6% ispitanika), a 16,7% njih da nemaju nikakav uticaj (Grafikon 4).

Grafikon 3. Načini angažovanja organizacija

U pogledu kapaciteta motivacija za angažovanje u sferi javnih politika, ispitanici su imali priliku da se izjasne o proceni svojih znanja i veština koje se mogu smatrati relevantnim sa aspekta kreiranja javnih politika i komunikacije sa donosiocima odluka. Istraživači su najpovoljnije ocenili svoje veštine prezentovanja istraživanja – 78,4% ih je ocenilo da su njihove veštine u tom pogledu dobre ili veoma dobre. S druge strane, 50,4% ispitanika procenjuje da su njihove veštine pisanja predloga javnih politika slabe ili veoma slabe, 47,5% to govori za pisanje sažetaka za javnu politiku, 45,2% za svoje poznavanje procesa u okviru ciklusa javnih politika, a 41,3% za izradu analitičkih izveštaja.

Grafikon 4. Procena uticaja sopstvene organizacije na javne politike

Kada je reč o motivima, odnosno razlozima koji su ispitanicima važni za njihov angažman na pružanju stručne podrške kreiranju javnih politiku, glavno mesto u odgovorima zauzima svest da se radi za opšte dobro, ali su im važni i vrednovanje ovakve vrste rada od strane nadležnog ministarstva, kao i novčana naknada, dok se najmanja važnost pridaje javnom priznanju.

Ispitanici su izneli i svoj stepen slaganja sa tvrdnjama o značaju učešća u procesu kreiranja javnih politika, kao i njihovoj spremnosti da se u njega uključe. Nešto malo više od polovine ispitanika se potpuno slaže da bi pružanje stručne podrške kreiranju javnih politika trebalo da bude jedan od glavnih zadataka istraživača u oblasti društvenih nauka. Takođe, većina se slaže da javne politike i odluke treba da se donose na osnovu empirijski utvrđenih podataka i činjenica. Značajan je podatak da čak 78,4% ispitanika smatra da nije bilo dovoljno angažovano u pružanju stručne podrške nosiocima javnih politika, a da je čak 82,3% njih spremno da se ubuduće više angažuje na tom polju. U tom kontekstu treba razumeti i podatak da je 85,1% ispitanika voljno da se usavršava kako bi moglo da pruži delotvorniju podršku u kreiranju javnih politika.

U upitniku je ispitanicama data mogućnost da daju svoju procenu saradnje između istraživača i nosilaca javnih politika u Srbiji, kao i opšteg stanja u pogledu kreiranja javnih politika. Ispostavilo se da su istraživači bili dosta kritični prema aktuelnoj situaciji. Naime, preko 80% ispitanika smatra da se kreiranje javnih politika u Srbiji uglavnom zasniva na podacima, činjenicama i relevantnim analizama, i da se nosioci javnih politika nedovoljno trude da iskoriste domaće naučno-istraživačke rezultate i ekspertizu prilikom kreiranja javnih politika. U tom smislu je lako razumeti i podatak da se više od 90% ispitanika uglavnom ne slaže ili se uopšte ne

slaže s tvrdnjom da je saradnja između istraživača i nosilaca javnih politika u Srbiji zadovoljavajuća, kao i da istraživačka zajednica u Srbiji nema dovoljno uticaja na kreiranje javnih politika (*Tabela 8, Aneks II*).

Ispitanicima su postavljena i pitanja koja su se ticala barijera za uspostavljanje delotvornije saradnje između istraživača i nosilaca javnih politika. Većina istraživača slaže se da se problemi mogu naći u *nepostojanju tradicije saradnje između dveju strana*, kao i da nisu razvijeni kanali i mehanizmi komunikacije i saradnje. Kao problem je uočeno i to da *ne postoje sistemski podsticaji za istraživače da se bave pitanjima koja su od interesa za javne politike*.

Drugi veliki korpus problema ispitanici vide u sferi javnih politika. Većina ispitanika smatra da se kreiranje javnih politika ne vodi na dovoljno transparentan, odgovoran i inkluzivan način i da interesi i/ili ideološko stavovi imaju primat nad empirijskim pokazateljima. Veliki postotak ispitanika smatra da u Srbiji ne postoji kultura oslanjanja na podatke i istraživanja u kreiranju javnih politika, da nosioci javnih politika nisu dovoljno obučeni da koriste podatke i rezultate naučnih istraživanja, kao i da uzimaju u obzir empirijski utvrđene podatke i nalaze samo kada im „idu na ruku“. Većina ispitanika se složila i sa tvrdnjama da politička nestabilnost ugrožava razvijanje saradnje i da stoga, nosioci javnih politika daju veću težinu ispitivanjima javnog mnjenja, nego stručnim analizama i istraživanjima. Nešto manje problema u saradnji ispitanici vide u istraživačkoj zajednici – njenoj nezainteresovanosti i nedovoljnoj informisanosti o pitanjima važnim za javne politike, neobučenosti za pružanje adekvatne podrške nosiocima javnih politika i nedovoljnom poznavanju procesa funkcionisanja javne uprave (*Tabela 9, Aneks II*).

2. DUBINSKI INTERVJUI SA KREATORIMA POLITIKA I ISTRAŽIVAČIMA

U procesu analize sistema donošenja javnih politika u Srbiji sprovedena su 23 dubinska (*face to face*, engl.) intervjua sa ključnim akterima, kreatorima javnih politika i predstavnicima istraživačkog sektora u oblasti društvenih nauka. Cilj sprovođenja intervjua je da se utvrdi u kojoj meri i na koji način kreatori javnih politika u Srbiji koriste naučni potencijal u procesu formulisanja javnih politika, na koji način se saradnja između istraživača i kreatora politika odvija i šta je potrebno učiniti da bi se ta saradnja unapredila. Na osnovu razmatranja dosadašnje teorijske literature i istraživanja „*Evidence Informed Policy in Education in Europe*“, (Gough et al., 2011) formirana su dve seta pitanja za istraživače i

kreatore politika i definisano šest ključnih pitanja koja je potrebno analizirati u cilju analize funkcionisanja postojeće prakse kreiranja i donošenja javnih politika u Srbiji.

2.1. Proces kreiranja javnih politika i uloga istraživača u tom procesu

Prema mišljenju intervjuisanih, u Srbiji ne postoji sistemski pristup kada je u pitanju proces kreiranja javnih politika. Ne može se reći da ne postoji nikakav uticaj istraživača u tom procesu i da nema pozitivnih primera, ali smo daleko od toga da u svakoj situaciji postoje analitičke informacije na kojima se baziraju odluke državnih organa. Pre bi se moglo reći da je to sporadična praksa i da su istraživači uključeni *ad hoc* u meri u kojoj donosioci odluka procene da je neophodno³⁰.

Okvir 4. Citat iz intervjua

„...potrebno je da se uradi sistem planiranja od strateškog do implementacionog nivoa i da bude uvezan u isti ciklus sa budžetiranjem i uredi proces donošenja odluka. Informacije koje argumentuju neku odluku treba da se nađu u pismenoj formi kao potkrepljenje za donošenje neke odluke“.

Iskustva kreatora politika i službenika javne administracije ukazuju na to da postoje dva osnovna faktora koji su pokretači kreiranja javnih politika u Srbiji – proces evropskih integracija i politički motivi donosilaca odluka.

Proces evropskih integracija uslovljava donosiocice odluka da relativno brzo donose određene zakonske propise i da ih primenjuju i tu često nema dovoljno vremena za analizu i diskusiju šta o tome misle istraživači u pojedinim oblastima. Sa druge strane, politički prioriteti Vlade često rezultiraju donošenjem rešenja i zakona na bazi intuicije i bez želje da se istraživači na pravi način uključe u proces jer je odluka često unapred poznata, a potrebno je samo ispuniti formu.

---

³⁰ Citati dati u tekstu su transkripti intervjua sa predstavnicima istraživačke zajednice i predstavnicima zajednice kreatora javnih politika.

Okvir 5. Citat iz intervjua

„To je jedan proces u nastanku i promeni i radi se u odnosu na određene prioritete. Ako govorimo da su prioritet evropske integracije, onda je proces kreiranja politika uslovno rečeno zasnovan na zahtevima koji dolaze u procesu evropskih integracija. To vrlo često podrazumeva da se juri vreme da bi se usvojilo nešto što je politički dogovoreno da se usvoji. Onda u implementaciji imamo problem jer stvari nisu spremne. Kada je stvar zrela za reformu i nije gurana evropskim integracijama, onda postoje raznolika iskustva, npr. kada se u solidnoj meri ignorišu naučne činjenice i dokaz za to je da je u poslednjih godinu dana veliki broj zakona donet po hitnom postupku i bez javne rasprave i poruka je tu da nemamo vremena za Vaše znanje i Vaše inpute. Postoje situacije da se politike donose na osnovu jednog dela podataka... a posledica je neodovoljno sveobuhvatna analiza koja ignoriše neke druge efekte...“

Uvođenje sistema koji bi stvorio okvir za kontinuiranu saradnju istraživača i kreatora politika i obavezao kreatore politika da konsultuju istraživače, koriste postojeće istraživačke nalaze ili zahtevaju nove analize i preporuke kao osnov kreiranja javnih politika, još uvek se ne razmatra. Trenutna situacija je takva da su istraživači u sam procesu kreiranja politika uključeni uglavnom u njegovim pojedinim delovima, najčešće u završnim fazama, odnosno u toku pisanja propisa.

Okvir 6. Citat iz intervjua

„Postoji procedura za izradu propisa, čak i za javnu raspravu za izradu propisa, pa u okviru te procedure za izradu propisa, u okviru rada radne grupe za izradu propisa, ti angažuješ nekoga... angažovanje pojedinih istraživača nije definisano već se svodi isključivo na lične odnose i poznanstva“.

Komunikacija istraživača i kreatora politika trebalo bi da se odvija na način da oni komuniciraju i pre nego što su „prisiljeni“ da to čine usled obaveze pisanja predloga zakona i strategija, na nivou razmatranja da li postoje određeni problemi i kakve su tendencije u pojedinim oblastima, u fazama kada se diskutuju određeni javni oblici koji ukazuju na to da možda postoji problem koji treba rešiti.

Okvir 7. Citat iz intervjua

„Mi se nađemo na radnoj grupi za izradu zakona i oni meni kažu ti ćeš da služiš za izradu RIA. Ali, RIA ne počinje kada se mi nađemo na radnoj grupi već mnogo pre toga, kada neko dođe i kaže mi imamo neki problem, imamo neke pojavne oblike problema... sistem i dalje čak i formalno ne postoji. Za izradu još i postoje neka uputstva Sekretarijata za zakonodavstvo, za izradu Strategije koja je nešto najbliže policy paper-u ne postoji nikakvo metodološko uputstvo, možeš da je napišeš bukvalno kako god želiš.“

Postoje inicijative koja ukazuju na to da je model počeo da se gradi i da postoji volja i svest donosilaca odluka da se proces kreiranja politika sistemski uredi definisanjem koraka u tom procesu i uključivanjem istraživača.

Okvir 8. Citat iz intervjua

Primer najbolje prakse koja postoji je Zakon o socijalnoj zaštiti koji je usvojen 2012. godine. Taj zakon je 95% donet na istraživanjima i analizama koje su rađene u različitim aspektima... to je primer dobrog zakona čije je donošenje pripremljeno naručivanjem analiza od strane sistema i postojao je značajan period u kome su ponuđena rešenja bila otvorena za javnost i postojala je mogućnost da istraživači utiču... istraživači su bili uključeni od samog početka do samog kraja procesa“.

2.2. Uloga istraživača u kreiranju javnih politika

Na pitanje u kojoj meri su istraživači do sada bili uključeni u proces kreiranja javnih politika, odgovori predstavnika istraživačkih organizacija i kreatora politika ukazuju na to da se istraživači uključuju parcijalno i nemaju preveliki uticaj na konačne rezultate. Postoje primeri dobre saradnje i pojedinih zakona u čijem kreiranju su aktivno učestvovali istraživači, ali je evidentan nedostatak kontinuiteta u saradnji. Postoji veliki broj dokaza u prilog tome da istraživački rezultati nisu građa za kreiranje javnih politika.

Okvir 9. Citat iz intervjuja

„Na primer, Zakon o finansijskoj pomoći porodici sa decom, rađen je okvir i možda čak i definisanje konkretnih mera i taj zakon je kao takav usvojen. Sa promenom Vlade i dolaskom novog ministra, zakon je promenjen i suština je izmenjena... zakon je lošiji, a niko nas nije konsultovao... evo sada se prave promene, bilo bi logično da oni koji su pravili zakon bez obzira na političku orijentaciju makar po profesionalnom i stručnom osnovu budu pozvani da kažu šta misle.“

Okvir 10. Citat iz intervjuja

„Ne postoji jedna vrsta pravog dijaloga. Političari verovatno misle da dosta znaju. Sa druge strane, svesni smo svi da se mnoge javne politike kreiraju tako što se preuzimaju standardi Evropske unije, ili još jednostavnije sve ono što je Hrvatska na tom putu uradila.“

„U Srbiji nema tradicije i kulture „policy oriented research“. Osim toga, nije uobičajeno da se u društvenim naukama rade istraživanja koja imaju policy komponentu... ako se govori o društvenim naukama, akademici misle da istraživanja moraju imati akademske i naučne ciljeve i retko izlaze u javnost i premoste tu barijeru u odnosu“.

„Komunikacija nije uobičajena i prepoznata. Ministarstvo nikada nije izašlo sa pozivom akademskim ili istraživačkim institucijama da im konsultativno ponudi istraživačku građu u oblastima u kojima imaju dileme. Evo na primer, sada ide proces digitalizacije u medijima, to je veliki izazov za javnu politiku svuda u svetu... ovdašnja vlast će radije prepisivati recepte iz političkih dokumenata međunarodnih tela nego da uradi neku vrstu procene za najbolji model digitalizacije.“

2.3. Relevantnost

Sudeći po odgovorima intervjuisanih istraživača i kreatora javnih politika, većina istraživanja nema adekvatnu relevantnost kako bi bila osnov za kreiranje javnih politika. Izgleda da usled nedostatka sistemskog pristupa i fragmentizovanog odnosa između istraživača i kreatora javnih politika, istraživanja i njihovi rezultati

predstavljaju paralelan svet u odnosu na onaj koji funkcioniše unutar zajednice kreatora javnih politika.

Mnoga istraživanja i istraživačka građa nisu relevantni jer se teme i formati istraživanja određuju u odnosu na potrebe donatora (koji nekad jeste država, a nekada je i strani donator), a koji ne korespondiraju sa prioritetima ili ciljevima kreatora javnih politika. U onim slučajevima kada je država donator, to predstavlja još veći problem, jer bi upravo ta istraživanja država trebalo da iskoristi kako bi na osnovu njih mogla da donosi neke odluke ili sprovodi određene mere javnih politika. Međutim, čini se da kreatori politika ne shvataju uvek suštinu samog procesa.

Okvir 11. Citat iz intervjua

„Država ne raspisuje konkurse za istraživanja da bi koristila te rezultate, već finansira istraživanja kao meru socijalne politike“.

Ovde se prvenstveno misli na finansiranje i održavanje u životu naučnih institucija i njihovih zaposlenih. Takođe, jedan intervjuisani je naveo i primere iz Ministarstva nauke i prosvete koji su veoma rečiti za ovu temu.

Okvir 12. Citat iz intervjua

„Ja se ne sećam nijednog takvog istraživanja koje je stiglo na sto u ministarstvo, da smo mogli da ga pogledamo i da kažemo sad bismo stvarno morali da se fokusiramo na to. Tako su radili drugi – na primer UNICEF, završi se MIKS istraživanje; pa se napravi velika konferencija, pa se ode kod ministra i da mu se izveštaj, pa se ponovo dođe i pita da li možemo nekako da pomognemo s ovim rezultatima, pa i ako nema predloga oni izađu sa svojim predlozima... Moje iskustvo je tu loše, saradnja prosvete i nauke dok sam ja bila tamo je bila skoro nemoguća u smislu otvaranja tema koje imaju obrazovno-političku relevantnost. Pokušali smo da imamo neku targetiranost, da napravimo neku grant šemu za istraživanja koja su bitna za obrazovanje, ali to nismo uspeli da uradimo. U nauci je preovladavao staromodni pristup, to su naučni instituti ili jedinice fakulteta i oni treba da istražuju šta oni misle, podneće svoje predloge, i to je njihovo autonomno pravo, nećemo valjda da se mešamo u to, jer to je onda mešanje u njihove akademske slobode. Mi treba samo da koordinišemo i proveramo kvalitet na osnovu različitih kriterijuma i gotovo.“

Drugi problem koji su istakle intervjuisane osobe odnosi se na činjenicu da istraživanja, čak i kada su tematski relevantna, nisu predstavljena na način na koji će to zainteresovati kreatore javnih politika. Često nedostaju konkretni predlozi, preporuke i rešenja i prevođenje naučnih radova u tekstove koji će predstavljati rešenja za probleme u javnim politikama. Nekoliko intervjuisanih je, upravo zbog toga, istaklo potrebu da se istraživači pripremaju i osposobljavaju u pisanju predloga praktičnih politika u formi sažetaka, izveštaja ili praktičnih studija, na koji način bi prevodili rezultate svojih istraživanja. Ipak, neka istraživanja i u nekim oblastima su više relevantna i istaknuta su kao primer dobre prakse.

Okvir 13. Citat iz intervjuja

„Na primer, Institut za pedagoška istraživanja je radio projekat u okviru RRPP programa, napisan je policy brief i kratak izveštaj, sažeto i čitljivo napisan da deca mogu da ga razumeju i tema je bila suštinski važna za obrazovnu politiku.“

Druge oblasti koje su navedene kao dobar primer relevantnosti istraživanja i njihove potencijalne korisnosti za kreatore javnih politika su: inkluzija u obrazovanju, istraživanja u oblasti autoritarnosti srednjoškolaca, istraživanje o nasilju među mladima.

Okvir 14. Citat iz intervjuja

„Kad bi se ta sva istraživanja sakupila i videlo koliko su naši srednjoškolci konzervativni, onda se ne bi desilo da građansko vaspitanje bude tako zapostavljeno i bilo bi jasno da sistem mora da reaguje. Sistem mora da reaguje na društvene pojave, a istraživanja lepo upućuju na postojeće probleme.“

2.4. Dostupnost rezultata istraživanja

Fokus sledećeg dela ključnih pitanja u našim intervjuima ticao se dostupnosti rezultata istraživanja, naročito kreatorima javnih politika ali i široj javnosti. Hteli smo da čujemo mišljenje o tome u kojoj meri su rezultati dostupni, koji su primeri dobre prakse i da li istraživači preduzimaju adekvatne aktivnosti na tom polju, a

onda i da li su potrebe za istraživanjima onih koji kreiraju politike javne i transparentne.

U ovom slučaju, izgleda da kod istraživača preovlađuje stav da je njihov posao urađen kada je istraživanje obavljeno, odnosno objavljeno na redovne načine objavljivanja ovakvih publikacija, najčešće u naučnim časopisima, ili na internetu, odnosno na samoj internet stranici institucije koja je sprovodila istraživanje. Retke su situacije u kojima se ide dalje, pa kao neke primere intervjuisani navode slanje istraživanja elektronskim putem na adrese potencijalno zainteresovanih strana. Zbog ovog pomalo arhaičnog načina promocije istraživanja i njihovih rezultata, odnosno, zapravo nedostatka promocije, neki od naših sagovornika u oblasti prosvete su istakli sledeće.

Okvir 15. Citat iz intervjua

„Istraživanja u oblasti obrazovanja nisu vidljiva uopšte i nisam sigurna da se uvažavaju. Razlog za to je što ih ima dosta, nisu nekako sumirana, sistematizovana. Prikupljanjem po temama bi ih učinilo dostupnijim stručnjacima i donosiocima odluka. Mislim da su fragmentirana, da svako radi ono što njemu odgovara ili ono što donator podržava, bez neke ideje da bi dobijeni podaci mogli da se iskoriste za kreiranje neke obrazovne politike.“

Na ovaj problem se nadovezuju i još neki.

Okvir 16. Citat iz intervjua

„Mi nemamo mogućnost da vidimo šta su sve doktorske disertacije iz oblasti obrazovanja. Pa onda i baze podataka iz dobrih istraživanja, te baze ostaju samo njima na raspolaganju. A onda i različita istraživanja tri puta pitaju istu stvar. Ranije se htelo na Univerzitetu u Novom Sadu da svako doktorsko istraživanje mora da prođe kroz Centar gde su bili predstavljeni svi fakulteti koji školuju nastavnike, da se vidi kako mogu instrumenti iz različitih istraživanja da se ekonomizuju, da se ne muče ljudi po školama da iznova odgovaraju na ista pitanja, da se smanje troškovi... Tako nešto nam na nivou Srbije nedostaje.“

Dakle ovde se govori o formiranju jedne baze podataka u sferi doktorskih disertacija koji bi mogli da budu izvor novog znanja za praktičare u tim oblastima, a naročito za osnov za preduzimanje ili predlaganje određenih politika države.

Svest samih istraživača o ovom problemu sve je prisutnija. O tome jedan od njih i govori.

Okvir 17. Citat iz intervjua

„Postali smo, u međuvremenu, svesni da jezik mora da bude prilagođeniji, sažetiji i razumljiviji ne samo za Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR) već i svima drugima kojima bi značilo da to pročitaju (poput nastavnika). U poslednje vreme apliciramo za projekte koji imaju istraživanja za čije rezultate verujemo da će dopreti do MPTNR. Naša strateška odluka je da idemo sa projektima za koje verujemo da mogu da imaju uticaj na sistemski nivo.“

Dakle, kao što je već konstatovano dostupnost relevantnih istraživanja je u velikoj meri određena veoma malim brojem instrumenata koji se koriste u njihovoj promociji (u velikoj meri tradicionalni načini, zatim internet i elektronska komunikacija) pa se shodno tome može zaključiti da istraživači, a ni institucije u kojima rade, ovim aktivnostima ne pridaju veliku ulogu. Stoga bi preporuka za ovaj problem mogla da bude ova u sledećem citatu.

Okvir 18. Citat iz intervjua

„Istraživači bi mogli da budu mnogo proaktivniji. Da ojačaju vidljivost svojih studija, i da kroz neke zajedničke filtere osiguraju njihov kvalitet, da postoji dobar peer review, da se ne dogodi da mala pojedinačna istraživanja dobiju preveliki značaj. Već da se u prvi plan stavlja ono što je stvarno relevantno i prolazi svako naučno ispitivanje. Ako bi se tako nešto pojavilo, onda bi to za posledicu imalo i uvlačenje ministarstva u priču, jer bi se susrelo sa artikulisanom dobro organizovanom akcijom. To nije nemoguće.“

Kako bi se utvrdila i druga strana pitanja dostupnosti, korisnosti i odnosa kreatora javnih politika i istraživača, određeni deo pitanja je posvećen i pitanjima potrebe za istraživanjima kod samih kreatora javnih politika, odnosno dostupnosti tih potreba na transparentan način. Međutim, ni ovde stvari ne stoje baš dobro. Postoji mali broj primera gde su potrebe ili prioriteti kreatora javnih politika

vidljivi, a često se te potrebe definišu na nivou utisaka samih kreatora javnih politika. O tome jedan istraživač govori u citatu koji sledi.

Okvir 19. Citat iz intervjuja

„Vrlo često među donosiocima odluka vladaju impresije 'iz mog iskustva kao nastavnika, iz mog iskustva kao roditelja... mislim da treba da se radi to i to'. Ustvari bi trebalo da konsultuju i da vide šta sve postoji i gde to postoji i da prihvate da njihovo iskustvo možda nije relevantno kao ono što istraživanja kažu.“

Dalje, jedan drugi istraživač navodi opet primer iz ministarstva prosvete.

Okvir 20. Citat iz intervjuja

„Mislim da za aktuelnu strategiju obrazovanja nije bilo dovoljno diskusije, mnogi su i rekli da je preambiciozna i zapravo spisak lepih zelja, da ima previše prioriteta. Za to je trebalo da se konsultacije organizuju u više stadijuma, da se počne sa green paper, pa prvi draft, pa drugi i sve kroz konsultacije. Na primer, standardi kompetencija nastavnika postoje i kod nas i u Ontariju, ali tamo taj dokument prati još sedam dokumenata (priručnik za nastavnike, pa onda istraživanja na kojima je dokument baziran, da se vidi da je stvarno zasnovan na dokazima), a kod nas standardi stoje na nekoliko strana i to je sve što imamo. Ne znamo ni ko ih je pravio, ni kako, ni na osnovu čega...“

Sa druge strane, jedan od predstavnika kreatora politika naveo je jedan drugi primer nepostojanja kvalitetne komunikacije između istraživača i kreatora politika.

Okvir 21. Citat iz intervjuja

„U oktobru ili novembru (2014. godine, op. autora) okupili smo nastavničke fakultete i zatražili mišljenje od njih koji bi to za njih bile prioritetne istraživačke teme. Poražavajuće je to da nijedan fakultet nije dostavio svoj stav. Iako su pozvani da daju predloge na vreme, nijedan se nije odazvao.“

Preporuke i predloge za poboljšanja ove sfere saradnje daju i istraživači i kreatori javnih politika. Potrebno ja da prioriteta ministarstva i drugih državnih organa budu javno dostupni, na internet stranicama ovih institucija, oglašavanjem

prioriteta i potencijalnog finansiranja određenih prioriteta, to bi mogao da bude značajan prvi korak.

2.5. Interakcija/saradnja

Većina naših sagovornika saradnju ocenjuje kao *ad hoc* i na osnovu ličnih kontakata. Neke istraživačke organizacije imaju problem da budu kao takve prepoznate od strane kreatora javnih politika. Istraživači dobijaju pozive na skupove koje organizuju kreatori javnih politika, ali smatraju da njih ima sve manje i manje i da oni nemaju priliku da se sretnu sa njima. Veliki izazov predstavlja i pitanje vremenskog okvira i njihovo podudaranje odnosno želja za sinhronizacijom kako bi se svi akteri mogli uključiti u proces.

Okvir 22. Citat iz intervjua

„Izazov je da se vremenski povežu. Da donosioci odluka zamole istraživače da se nekoj temi više posvete onda kad njima to tačno treba, što bi značilo da bi donosioci odluka trebalo na vreme da znaju šta će im trebati za godinu, dve, tri. Što jeste teško ali nije nemoguće. Postoji sada strategija 2020, pa već sada može da se planira nekoliko godina unapred. Dakle obaveza donosioca odluka bi bila da na vreme daju teme i da obezbede da finansiranje bude održivo. S druge strane to bi značilo da istraživači treba da obrade nešto iz ugla koji možda njima nije primaran u datom trenutku. To traži kompromise obe strane. Ja verujem da istraživači mogu da nađu sredstva za teme koje njih interesuju, a koje nisu od interesa donosiocima odluka i to je sasvim u redu. Dok god se dve strane ne uvežu, nećemo imati pomak.“

Pored toga, intervjuisani, ističu centralnu ulogu države u koordinisanju, zaokruživanju i sumiranju istraživanja da bi kreatori javnih politika, različita ministarstva imala uvid u rezultate ovakvih istraživanja i potencijalno ih koristila kao osnovu donošenja određenih politika. Važno bi bilo i definisati i „... Osnovne pravce razvoja, zašto i kako se ide u tom pravcu. Da javnosti bude jasno da je to dugoročno i da se neće od toga odstupati. Jako je važno da postoji izvesnost, jasan pravac razvoja, a ne kao do sada jedan korak napred, dva nazad.“

U ovom smislu se navodi i dobar primer Tempus projekata centralizovanih na jednom mestu i njihovih rezultata. Redovno pozivanje svih relevantnih

istraživačkih centara na skupove i konferencije moglo bi takođe da utiče na bolju komunikaciju dveju zajednica.

2.6. Podsticaji

Kada se govori o podsticajima koji bi mogli da na adekvatan način motivišu istraživačku zajednicu, ali i kreatore javnih politika, tokom naših intervjuva nekoliko puta je istaknuto da je potrebno definisati sistematske podsticaje za ovakvu vrstu rada istraživača kako bi njihov rad bio valorizovan u onom delu istraživačkog procesa koja podrazumeva primenljivost, praktičnu relevantnost. Pored toga, postoji, prema oceni naših sagovornika, određena nezainteresovanost da se istraživači uključe u oblasti koje imaju veću praktično-političku primenljivost. Prema oceni jednog od njih.

Okvir 23. Citat iz intervjua

„U stvari, prisutna je nevoljnost akademske zajednice da krene u bilo šta što ima neposredne implikacije za politiku, ne bi li se tako zaštitila od delegitimisanja u ovim političkim okolnostima gde su česte političke promene.... Istraživači umeju da se zatvore, drže se u rukavicama, ne hvataju se nekih tema koje su najvažnije za donosiocima odluka... Da bi zaštitili svoj integritet i kada dođu drugi... (da bi) ...mogli da kažu da nisu bili deo toga i toga... Treba izgraditi imidž gde angažovani istraživač nije "prljav istraživač". Vi proizvodite istraživanja koje želite da se koriste, pa sad da li vas zbog toga vole ili ne nije bitno...“

Međutim, i u ovom slučaju se smatra da je uloga države presudna kako bi se redefinisali odnosi a podsticaji urodili plodom. U tom smislu se predlaže da kreatori javnih politika i država u celini uslove istraživanja njihovom praktičnom primenom i praktičnijim rezultatima koji mogu biti korisni donosiocima odluka u toj oblasti. Takođe, država može da naruči određene studije koje treba da ispituju da li je nešto moguće primeniti u ovoj zemlji ili ne, koji su efekti itd. To podrazumeva skoro sve oblasti društvenog života.

UMESTO ZAKLJUČKA: PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SARADNJE IZMEĐU ISTRAŽIVAČA I KREATORA JAVNIH POLITIKA

U situaciji ograničenog fiskalnog prostora i najavljene racionalizacije broja zaposlenih u javnoj upravi, pred donosiocima odluka u Srbiji stoje brojni izazovi pre svega u iznalaženju načina kako da sa manje, urade više i bolje. U takvim okolnostima veoma je važno da se donose odluke koje su zasnovane na činjenicama, odnosno da se pre njihovog donošenja urade kvalitetne analize u kojima bi se poredilo nekoliko alternativa i na kraju odabrala ona koja je troškovno efikasna, a daje nabolje rezultate. I ne samo to, nakon određenog vremena sprovođenja potrebno je analizirati da li su postignuti efekti u skladu sa ciljevima koje smo želeli da određena politika ostvari.

Donošenje politika koje su zasnovane na činjenicama je proces koji bi tek trebalo da institucionalno zaživi u Srbiji. Delovi javne uprave upoznati su sa ovim konceptom, ali se nalaze daleko od njegove sistematske primene. U tom smislu, saradnja sa istraživačima, koji bi trebalo da im budu jedni od glavnih partnera u ovom procesu je sporadična i, generalno, nezadovoljavajućeg kvaliteta. O tome svedoče rezultati našeg istraživanja u kojem većina istraživača izjavljuje da se nosioci javnih politika nedovoljno trude da iskoriste domaće naučno-istraživačke rezultate i ekspertizu prilikom kreiranja javnih politika.

Većina ispitivanih istraživača smatra da je njihova dužnost da svojim istraživanjima doprinose i javnom dobru, odnosno kvalitetnijim javnim politikama, ali da, usled nedostatka zadovoljavajuće saradnje sa donosiocima odluka, često nisu upoznati sa prioritetima u domenu javnih politika pa, samim tim, ono što oni rade i što je potrebno državi u određenom trenutku ne mora da se podudara.

Istraživači se, prema njihovim rečima, najčešće pozivaju da uzmu učešće u raspravama o predlozima javnih politika i nacrtima zakona, što je faza kada ti dokumenti retko trpe velike izmene (barem ne usled pritiska iz stručnih krugova). Vrlo retko su uključeni na samom početku ciklusa kreiranja politika, kada je poželjno da se izradi *ex-ante* evaluacija različitih opcija. Tada bi njihova ponuda 'dokaza' bila od velikog značaja ne samo za izbor politika i opcija, već i za prethodno identifikovanje relevantnih problema i određivanje prioriteta.

Važan nalaz ovog istraživanja je i to da istraživače državni organi češće angažuju na osnovu ličnog poziva, a ređe na osnovu javnog. To nije dovoljno transparentna praksa državnih organa, jer nemaju svi istraživači podjednake šanse da se nadmeću za određeni angažman i preko njega vrše uticaj na javne politike, već izgleda da veći značaj imaju lične veze i poznanstva.

Organizacije u kojima se rade istraživanja, po oceni anketiranih istraživača, uglavnom nemaju adekvatan uticaj na javne politike iz sfere njihovog rada. Odgovornost verovatno leži i na samim istraživačkim organizacijama, jer one, po svedočanstvu istraživača, ne iniciraju često sastanke sa donosiocima odluka, a još ređe se posvećuju prevođenju svojih istraživanja u tekstove koji su usmereni na donosiocima odluka i koji bi bili prilagođeni njihovom jeziku. Ovaj nalaz, ipak treba posmatrati i u svetlu činjenice da je znatan broj istraživača izjavio da nisu zadovoljavajuća njihova znanja i veštine u oblasti pisanja predloga javnih politika, analitičkih izveštaja i sažetaka za javnu politiku, te da ne poznaju dovoljno procese u okviru ciklusa javnih politika.

U budućnosti je neophodna veća otvorenost za saradnju na strani države koja bi na istraživače trebalo da gleda kao na partnere u skoro svakoj fazi ciklusa javnih politika. Otvorenost je potrebna i na strani naučne zajednice: da svoje rezultate istraživanja učini vidljivijim i prilagodi formi koja je lako dostupna i razumljiva široj javnosti. Transparentnost u procesu izrade javnih politika omogućila bi ravnopravan tretman istraživača i pružila mogućnost da veći deo naučne zajednice bude uključen u ove procese.

Barijere koje prema mišljenju istraživača stoje na putu njihove bolje saradnje sa donosiocima odluka ne mogu se ukloniti preko noći jer se radi o odsustvu kulture, praksi i uspostavljenih mehanizama saradnje. Za njihovo uspostavljanje potreban je duži vremenski period. Nastojanja Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, posebno sa osnivanjem Republičkog sekretarijata za javne politike, da se sistem kreiranja javnih politika zasnovanih na činjenicama uspostavi kao pravilo u celokupnoj državnoj upravi, ocenjujemo kao pozitivna. Ukoliko ovaj proces bude išao uzlaznom putanjom i uspostavi se kao uobičajena praksa, a istraživači paralelno radili na izgradnji sopstvenih kapaciteta u oblasti kreiranja rezultata istraživanja koja imaju praktičnu vrednost za javne politike, možemo da očekujemo i da će njihova međusobna saradnja biti kvalitetnija. Na ovom mestu navodimo najvažnije *preporuke i mere* čija bi primena mogla dovesti do unapređenja saradnje istraživača i kreatora dokumenata javnih politika.

Ključni i neizostavni uslov bez koga ne može biti unapređenja saradnje istraživača i kreatora politika je njihova *redovna i transparentna komunikacija*. Kako bi ona bila uspostavljena, neophodno je da se, bez obzira na to da li se i kada planira donošenje dokumenta javne politike, organizuju okrugli stolovi na kojima bi se istraživači i kreatori dokumenata javnih politika međusobno informisali i diskutovali o prioritetima i aktivnostima. U samom procesu kreiranja politika treba predvideti raspisivanje javnih poziva za radne grupe koje se bave pisanjem predloga dokumenata javnih politika. Sajt Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, morao bi da sadrži ažurirane podatke o svim projektima finansiranim iz Republičkog budžeta, projektnim aktivnostima i naročito rezultatima koji mogu biti od značaja za kreatore dokumenata javnih politika.

Na osnovu sprovedenog istraživanja jasno se vidi da postoji ogroman neiskorišćeni potencijal istraživača društvenih nauka. Potrebno je raditi na tome da se *uključenost istraživača poveća*. Jedan od načina bi mogao biti stvaranje sistemskih podsticaja i vrednovanje rezultata rada na javnim politikama u pravilniku o vrednovanju istraživača. Na taj način bi rad na strategijama, sažecima za javne politike i analizama dokumenata javnih politika bio prepoznat i imao bi pozitivan uticaj i na materijalni status istraživača. Uspostavljanje institucionalnih mehanizama i kanala saradnje u velikoj meri bi uticalo na unapređenje kvaliteta saradnje. Organi državne uprave trebalo bi da u pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta predvide organizacionu jedinicu ili zaposlenog koji bi se bavio isključivo strateškim analizama. Takođe, istraživači koji se bave primenjenim društvenim istraživanjima moraju biti svesni na koji način procesi kreiranja i primene politika izgledaju iz ugla kreatora politika. Zato bi omogućavanje privremenog premeštaja istraživača iz matične organizacije u državne organe ojačalo njihovu međusobnu saradnju i unapredilo njihove istraživačke kapacitete.

Činjenica je da u Srbiji ne postoji tradicija saradnje istraživača i kreatora politika. *Veštine pisanja predloga politika* i svest o značaju uticaja na donosiocima odluka nisu još uvek dovoljno razvijene. Promena načina razmišljanja ljudi i stvaranje klime u kojoj bi i istraživači i kreatori dokumenata javnih politika bili zainteresovani da sarađuju spor je proces. On se može ubrzati inoviranjem studijskih programa i organizovanjem kurseva radionica za pisanje predloga dokumenata javnih politika, analizu *ex ante* i *ex post* efekata javnih politika, pisanje predloga praktičnih politika, postupka planiranja i kreiranja dokumenata javnih politika i funkcionisanja javne uprave.

PRIMERI AKTIVNOSTI POVEZIVANJA ISTRAŽIVANJA I JAVNIH POLITIKA ŠIROM EVROPE

Izvor: Gough D, Tripney J, Kenny C, Buk-Berge E (2011) *Evidence Informed Policy in Education in Europe: EIPEE final project report*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London

1. Savetovanje	2. Izgradnja kapaciteta
<p>Mokslo Ir Studiju Stebėsenos Ir Analizės Centras (MOSTA) [The Research and Higher Education Monitoring and Analysis Centre], Lithuania</p> <p>MOSTA je budžetska ustanova, analitičko i savetodavno telo. Osnovni cilj MOSTA je kreiranje preporuka za razvoj nacionalnog sistema istraživanja i sistema visokog obrazovanja. Sprovodi monitoring, analizira stanje u oblasti istraživanja i visokog obrazovanja i učestvuje u razvoju i implementaciji politika u oblasti istraživanja i visokog obrazovanja. Sarađuje sa akademskim, istraživačkim i analitičkim ustanovama u javnom i privatnom sektoru na nacionalnom i internacionalnom nivou. Centar proizvodi sažetke za javnu politiku i izveštaje za ministarstvo.</p> <p>http://www.mosta.lt/about-us</p>	<p>Network of Education Policy Centers (NEPC): Obuka za politike u oblasti građanskog vaspitanja</p> <p>Ovu obuku organizuje NEPC i ona je namenjena praktičarima iz NVO sektora i koordinatorima politika koji su odgovorni za dizajniranje i implementaciju projekata u vezi sa građanskim vaspitanjem u školama, lokalnim prosvetnim vlastima, asocijacijama nastavnika itd., i u ti svrhu oni prave nacrt, proveravaju i zagovaraju obrazovnu politiku u oblasti građanskog vaspitanja. Jedan od centralnih zadataka ove radionice je da nauči polaznike kako da podrže svoj projekat ili politiku dokazima.</p> <p>http://www.edupolicy.net/index.php?option=com_content&view=article&id=88&Itemid=49</p>

<p style="text-align: center;">3. Informacioni servisi</p> <p>Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica (ANSAS) [National Agency for the Development of Scholastic Autonomy], Italy</p> <p>Ova agencija je osnovana 2001. godine i finansira je Ministarstvo prosvete Italije. Njen glavni zadatak je da pruži studentima, nastavnicima, naučnicima i donosiocima odluka informacije o obrazovnim resursima, projektima i tehnologijama u cilju sprovođenja pedagoških inovacija i istraživanja i diseminacije najbolje prakse. Agencija je odgovorna za razvoj italijanskih školskih biblioteka i resursnih centara, obezbeđuje <i>e-learning</i> platformu za stručno usavršavanje nastavnika na svim nivoima obrazovanja i pruža nekoliko <i>onlajn</i> informacionih servisa.</p> <p>http://www.indire.it</p>	<p style="text-align: center;">4. Interpersonalne mreže i događaji</p> <p>The Fundacio Jaume Bofill Foundation, Spain: Seminari</p> <p>Ovi seminari uspostavljeni su 2000. godine i finansira ih Jaume Bofill fondacija. Između ostalog, ova fondacija promovise istraživanja i organizuje seminare koji okupljaju istraživače, sindikate, udruženja roditelja i kreatore javnih politika. Cilj seminara je da se promovise dijalog na osnovu praktičnih, konkretnih pitanja umesto replikacije glavnih opštih političkih diskursa o obrazovanju.</p> <p>http://www.fbofill.cat/</p>
<p style="text-align: center;">5. Istraživanja i analize</p> <p>Κεντρο Εκπαιδευτικής Ερευνας και Αξιολογησης (KEEA) [Centre for Educational Research and Evaluation (CERE)], Cyprus</p> <p>CERE je unutrašnje odeljenje u okviru Ministarstva obrazovanja i kulture Kipra. Njegova svrha je da promovise kreiranje javnih politika zasnovano na dokazima. Zaposleni CERE su nastavnici istraživači koji postdiplomsko obrazovanje (doktorati i masteri) stiču u oblasti</p>	<p style="text-align: center;">6. Istraživački rezultati</p> <p>Revue Éducation & Formations [Education and Training Journal], France</p> <p>Ovo je časopis koji je izlazio četiri puta godišnje i koji je finansiralo francusko Ministarstvo obrazovanja u kojem su davani pregledi istraživanja i statističke informacije koje su pokrivala dijapazon tema u vezi sa školstvom. To je bio časopis naučnog karaktera i bio je otvoren za sve</p>

<p>pedagoških istraživanja i evaluacije. Cilj ove jedinice je da sprovodi i promoviše istraživanja i EBPM u obrazovnom sistemu, prati razvoj sistema i brine o osiguranju njegovog kvaliteta.</p> <p>http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=179&Itemid=108&lang=el</p>	<p>istraživače u obrazovanju. Međutim, najveći broj priloga dolazio je od kreatora politika, pre nego od istraživača.</p> <p>http://www.education.gouv.fr/pid317/revue-educationformations.html</p>
<p style="text-align: center;">7. Kadrovska rešenja</p> <p>Ministry of Education, Lifelong Learning and Religion, Greece</p> <p>Od 2009, generalni sekretar Ministarstva obrazovanja, celoživotnog učenja i vera u Grčkoj je takođe imao poziciju profesora obrazovanja na Odeljenju za socijalnu i obrazovnu politiku na Univerzitetu na Peloponezu.</p> <p>www.ypepth.gr/en_ec_home.htm</p>	<p style="text-align: center;">8. Strategije, investiranje i razvoj</p> <p>European Commission (2009a) 'Call for proposals EAC/26/2009 Evidence based-policy and practice: call for proposals to develop networks of knowledgebrokerage initiatives' (EAC/26/2009)'</p> <p>Finansiran od strane Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu, projekat EIPEE bio je jedan od tri projekta koji je finansiran u okviru ovog poziva. Druga dva projekta su bila 'Politika i praksa zasnovana na dokazima: umrežavanje inicijativa za posredovanje znanja', koje je koordinisao grad Antwerpen u saradnji sa Univerzitetom u Antverpenu i 'LINKED –Leveraging Innovation for a Network of Knowledge on Education' koji je koordinisao evropski Schoolnet. Ovaj poziv za predloge projekata imao je za cilj da podrži međunarodnu saradnju u razvoju mehanizama za 'posredovanje znanja' u oblasti obrazovanja.</p> <p>http://ec.europa.eu/education/programmes/calls/2609/index_en.html</p>

ANKETA: METODOLOGIJA I UZORAK

Anketa je sprovedena putem upitnika koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja. Upitnik je bio namenjen samo istraživačima u oblasti društvenih nauka³¹. Na osnovu analize literature i postojećih istraživanja o vezi između nauke i javnih politika (European Commission, 2008; Gough et al., 2011; Rašević i sar., 2013) i sagledavanja lokalnog konteksta, utvrđene su ključne teme koje su činile okosnicu ovog upitnika: obaveštenost o javnim politikama, lični stručni angažman u sferi javnih politika na inicijativu državnih organa, lični stručni angažman u sferi javnih politika na ličnu inicijativu, angažman organizacije (u kojoj istraživač radi) u sferi javnih politika, kapacitet i motivacija istraživača za angažovanje u sferi javnih politika i stavovi prema saradnji između istraživača i nosilaca javnih politika. Pored ovih tema, prikupljeni su i radno-biografski podaci ispitanika (pol, godine starosti, obrazovni nivo, zvanje, naučna disciplina, organizacija u kojoj rade). Sva pitanja su bila zatvorenog tipa, odnosno imala su ponuđene odgovore.

Upitnik je popunjavao elektronskim putem – link koji je vodio do internet adrese upitnika prosleđen je na *e-mail* adrese svih istraživača u društvenim naukama koji se nalaze u bazi istraživača koji su angažovani na projektima koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Upitnik je popunilo 164 ispitanika, od toga 45% ispitanika ženskog i 55% ispitanika muškog pola. Prosečna starosti iznosi 41 godinu (SD=11,34, min=23, max=71). Titulu doktora nauka u uzorku je imalo 66,5% ispitanika. Obrazovni nivo ispitanika prikazan je u Tabeli 1.

---

³¹ Autori istraživanja su procenili da bi odziv donosioca odluka na poziv za popunjavanje upitnika bio veoma mali i da bi svrsishodnije bilo da se uloži dodatni napor da se sa njima sprovedu intervjui – oni, su tako, bili uključeni u drugi deo ovog istraživanja.

Tabela 1. Obrazovni nivo ispitanika

	Frekvencija	Postotak
Doktor nauka	109	66,5
Magistar	14	8,5
Master studije (master)	29	17,7
Osnovne studije (bečelor)	1	0,6
Osnovne studije (diplomirani)	7	4,3
Specijalističke studije (specijalista)	3	1,8
Srednja škola	1	0,6
Ukupno	164	100,0

Kada je reč o nastavnim i naučno-istraživačkim zvanjima najzastupljenija su zvanja istraživača saradnika (18,9%), redovnih profesora i docenata (17,7%) i vanrednih profesora (15,9%). Distribucija ispitanika prema zvanjima prikazana je u Tabeli 2.

Tabela 2. Zvanja ispitanika

	Frekvencija	Postotak
Redovni profesor	29	17,7
Naučni savetnik	4	2,4
Vanredni profesor	26	15,9
Viši naučni saradnik	1	0,6
Docent	29	17,7
Naučni saradnik	10	6,1
Asistent	16	9,8
Istraživač saradnik	31	18,9
Saradnik u nastavi	2	1,2
Istraživač pripravnik	2	1,2
Istraživač (bez formalnog nastavnog, istraživačkog ili naučnog zvanja)	14	8,5
Ukupno	164	100,0

Najveći broj ispitanika dolazi iz oblasti ekonomije (19,3%) i psihologije (18%), Pored njih u većoj meri su zastupljeni i istraživači iz oblasti pedagogije (11,8%), političkih nauka (11,2%), sociologije (9,3%) i prava (8,1%), Ispitanici su imali mogućnost da odaberu više odgovora, pa je tako 11,8% odabralo više od jedne naučne discipline. Ostali odgovori su uključivali discipline poput filozofije, nauke o sportu, kriminologije, lingvistike, andragogije itd.

Većina ispitanika radi u visokoškolskim ustanovama (61,3%) i dolaze sa četiri najveća državna univerziteta u zemlji (Univerzitet u Beogradu, Univerzitet u Novom Sadu, Univerzitet u Kragujevcu i Univerzitet u Nišu). Po brojnosti slede istraživači iz naučno-istraživačkih organizacija (28,1%), a ostatak od 10,6% čine ispitanici koji rade u organizacijama civilnog društva. Najveći broj ispitanika radi u organizacijama koje redovno sprovode istraživanja (73,8%), a ostatak u organizacijama koje sprovode istraživanja povremeno (jednom do dva puta godišnje) ili i ređe (ne svake godine).

Tabele i rezultati:

Tabela 3. Raspodela odgovora na pitanje: Kako procenjujete relevantnost Vašeg naučno-istraživačkog rada za sferu javnih politika?

	Frekvencija	Postotak
Veoma je relevantan	65	39,6
Uglavnom je relevantan	74	45,1
Uglavnom nije relevantan	21	12,8
Uopšte nije relevantan	4	2,4
Ukupno	164	100,0

Tabela 4. Raspodela odgovora na pitanje: Da li je Vama važno da budete dobro obavешteni o prioritetima javnih politika i potrebama koje za dodatnim istraživanjima i analizama imaju državni organi?

	Frekvencija	Postotak
Veoma mi je važno	83	50,9
Uglavnom mi je važno	61	37,4
Uglavnom mi nije važno	18	11,0
Uopšte mi nije važno	1	0,6
Ukupno	163	100,0

Tabela 5. Raspodela odgovora na pitanje: Koliko često nosioci javnih politika konsultuju i koriste rezultate, kapacitete i ekspertizu organizacije u kojoj radite?

	Frekvencija	Postotak
Često	19	11,9
Povremeno	66	41,5
Retko	49	30,8
Nikad ili skoro nikad	25	15,7
Ukupno	159	100,0

Tabela 6. Raspodela odgovora na pitanje: Koliko se organizacija u kojoj radite angažuje da svojim rezultatima, kapacitetima i ekspertizom utiče na kreiranje javnih politika?

	Frekvencija	Postotak
Veoma se angažuje	29	18,2
Uglavnom se angažuje	77	48,4
Uglavnom se ne angažuje	48	30,2
Uopšte se ne angažuje	5	3,1
Ukupno	159	100,0

Tabela 7. Pružanje stručne podrške nosiocima javnih politika (u %)

	Potpuno se slažem	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopšte se ne slažem
Pružanje stručne podrške kreiranju javnih politika bi trebalo da bude jedan od glavnih zadataka istraživača u oblasti društvenih nauka	54,3	33,3	8,0	4,3
Veoma je važno da se javne politike i odluke donose na osnovu empirijski utvrđenih podataka i činjenica	71,6	19,1	2,5	6,8
Po mojim kriterijumima, do sada sam bio dovoljno	8,6	13,0	40,1	38,3

	Potpuno se slažem	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopšte se ne slažem
angažovan u pružanju stručne podrške nosiocima javnih politika				
Voljan sam da se ubuduće više angažujem u pružanju podrške u kreiranju javnih politika	46,5	35,8	8,8	8,8
Voljan sam da usavršavam svoje kompetencije potrebne za pružanje delotvornije podrške u kreiranju javnih politika	55,3	29,8	5,0	9,9

Tabela 8. Procena saradnje između istraživača i nosilaca javnih politika (u %)

	Potpuno se slažem	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopšte se ne slažem
Kreiranje javnih politika u Srbiji uglavnom jeste zasnovano na podacima, činjenicama i relevantnim analizama	3,7	14,1	52,1	30,1
Nosioci javnih politika se dovoljno trude da iskoriste domaće naučno-istraživačke rezultate i ekspertizu prilikom kreiranja javnih politika	3,7	8,0	40,5	47,9
Saradnja između istraživača i nosilaca javnih politika u Srbiji je zadovoljavajuća	1,8	4,9	48,5	44,8
Istraživačka zajednica u Srbiji ima dovoljno uticaja na kreiranje javnih politika	2,5	6,7	45,4	45,4
Proces pridruživanja Evropskoj uniji uticao je na to da javne politike u Srbiji budu u većoj meri zasnovane na podacima i istraživačkim rezultatima	4,9	29,6	43,8	21,6

Tabela 9. Barijere za uspostavljanje saradnje između istraživača i nosilaca javnih politika (u %)

	Ne postoji ovakav problem	Problem uglavnom nije prisutan	Uglavnom prisutan problem	Veoma prisutan problem
Ne postoji tradicija saradnje	1,9	7,4	38,9	51,9
Nisu razvijeni kanali i mehanizmi komunikacije i saradnje	4,3	4,3	41,7	49,7
Postoje razlike u vremenskim okvirima (realizacija istraživanja i donošenja javnih politika)	6,9	21,4	45,9	25,8
Ne postoje sistemski podsticaji za istraživače da bi se bavili pitanjima važnim za javne politike	3,2	7,0	33,1	56,7
Istraživači nisu zainteresovani da se bave pitanjima važnim za javne politike	20,1	35,8	33,3	10,7
Teme kojima se bave istraživači uglavnom nisu relevantne za pitanja javnih politika	20,3	42,4	30,4	7,0
Istraživači ne poznaju dovoljno proces kreiranja javnih politika i funkcionisanja javne uprave	10,3	29,5	41,0	19,2
Istraživači nisu dovoljno obučeni da delotvorno pomažu u kreiranju javnih politika	13,1	32,5	37,5	16,9
Istraživači nisu dovoljno informisani o aktuelnim pitanjima javnih politika	11,5	26,8	47,8	14,0
Nosioci javnih politika nisu dovoljno obučeni da koriste podatke i rezultate naučnih istraživanja	6,9	11,3	39,0	42,8

	Ne postoji ovakav problem	Problem uglavnom nije prisutan	Uglavnom prisutan problem	Veoma prisutan problem
Kreiranje javnih politika se ne vodi na dovoljno transparentan i odgovoran način	4,4	3,8	34,8	57,0
Proces kreiranja javnih politika nije dovoljno otvoren za sve zainteresovane strane	2,5	3,8	34,4	59,2
Partikularni interesi imaju primat nad empirijskim pokazateljima u kreiranju javnih politika	3,2	3,8	30,6	62,4
Ideološki stavovi imaju primat nad empirijskim pokazateljima u kreiranju javnih politika	3,2	9,0	33,3	54,5
Ne postoji kultura oslanjanja na podatke i istraživanja u kreiranju javnih politika	2,5	3,1	34,4	60,0
Nosioci javnih politika uzimaju u obzir empirijski utvrđene podatke i nalaze samo kada im "idu na ruku"	3,2	6,3	45,6	44,9
Politička nestabilnost ugrožava razvijanje saradnje	6,9	13,8	34,0	45,3
Nosioci javnih politika daju veću težinu ispitivanjima javnog mnjenja, nego stručnim analizama i istraživanjima	5,0	5,0	30,0	60,0

REFERENCE

Branković, J., Bogunović, Ž. (2012): Mapiranje regionalnih kapaciteta za kreiranje politika zasnovanih na dokazima u Jugoistočnoj Evropi, Beograd: Centar za obrazovne politike, preuzeto sa:

http://www.cep.edu.rs/media/files/Mapping_Regional_Capacities_for_Evidence-based_Policy_Making_01.pdf

Sutcliffe, S., Court, J. (2005): Evidence-Based Policymaking: What is it? How does it work? What relevance for developing countries? Overseas Development Institute, November, preuzeto sa: <http://www.odi.org/publications/2804-evidence-based-policymaking-work-relevance-developing-countries>

Court, J., Maxwell, S. (2005): Policy entrepreneurship for poverty reduction: Bridging research and policy in international development. *Journal of International Development* 17, 713–725, preuzeto sa:

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jid.1234/abstract>

Bejaković, P., Ostaf, S., Ilić, G., Kulić, Selim., Staroňová, K.(2008): Mapiranje ex ante procene uticaja javne politike Iskustva i instrumenti u Evropi. United Nations Development Programme (UNDP), Local government and public service reform initiative, ISBN: 978-86-7728-097-0

Streeck, W.(2012): How social science can contribute to changing a society. Academic Swiss Caucasus Programme, str. 4-7.

Edwards, M. (2004): Social Science Research and Public Policy, Narrowing the Divide, Policy Paper #2, Academy of the Social Sciences in Australia (ASSA) 2004. preuzeto sa:

http://www.assa.edu.au/publications/occasional/2004_No2_Social_science_research.pdf

ERAB (2007): Research and Societal Engagement. EUROPEAN RESEARCH ADVISORY BOARD, preuzeto sa:

http://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_07_013_june_%202007_en.pdf

European Commission (2008): Scientific evidence for policy making. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, preuzeto sa: [http://ec.europa.eu/research/conferences/2009/rtd-](http://ec.europa.eu/research/conferences/2009/rtd-2009/documentation/science_economy_and_society/scientific_evidence_for_policy-making.pdf)

[2009/documentation/science_economy_and_society/scientific_evidence_for_policy-making.pdf](http://ec.europa.eu/research/conferences/2009/rtd-2009/documentation/science_economy_and_society/scientific_evidence_for_policy-making.pdf)

European Commission (2013): Fact sheet: Science with and for Society in Horizon 2020, preuzeto

sa:https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/FactSheet_Science_with_and_for_Society.pdf

European Commission (2010): Council Conclusions: Social Dimension of the European Research Area. Brussels, 28.5.2010, 9108/10 RECH 172 SOC 320, preuzeto sa: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st10/st10270.en10.pdf> (04.09.2012)

European Union (2012): Responsible Research and Innovation: Europe's ability to respond to societal challenges. The Publications Office of the European Union

Gough, D., Tripney J., Kenny C., Buk-Berge E. (2011): Evidence Informed Policy in Education in Europe: EIPEE final project report. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

Gluckman, P. (2011): „Towards better use of evidence in policy formation: a discussion paper“, Office of the Prime minister's Science Advisory Committee, New Zealand, April 11. preuzeto sa:

<http://www.pmcsa.org.nz/wp-content/uploads/Towards-better-use-of-evidence-in-policy-formation.pdf>

Head, B. (2007): Three Lenses of Evidence based Policy, The Australian Journal of Public Administration, vol.67, no.1, pp.1–11. preuzeto sa:

<http://www.cebma.org/wp-content/uploads/head-the-three-lenses-of-evidence-based-policy.pdf>

Rašević, M., Pavlov, T., i Stanković, D. (2013): Ka unapređenju saradnje između naučne zajednice i kreatora politika u Srbiji, u Stošić, I., Radovanović, B. i Đukić, M. (ur.): Istraživanja u oblasti društvenih nauka u Srbiji: Pregleda stanja, karakteristični problemi i preporuke (135–146). Beograd: Institut ekonomskih nauka

Štimac, V. i Lazarević, M. (2013): Kontekst javnog upravljanja i reforme u Srbiji, Projekat: Koordinacija za koheziju javnog sektora budućnosti (COCOPS), 7th Framework Programme, preuzeto sa: <http://www.cocops.eu/wp-content/uploads/2014/01/Serbian-Country-Report.pdf>

Vlada Republike Srbije (2014): Drugi Nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, preuzeto sa:

<http://www.udruzenjesz.rs/images/PDF/Drugi-nacionalni-izvestaj-o-socijalnom-ukljucivanju-i-smanjenju-siromastva-final.pdf>

Vlada Republike Srbije (2009): Strategija naučno-tehnološkog razvoja Republike Srbije za period 2010–2015. Godine, preuzeto sa:

http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

Young, E., Quinn, L. (2002): Writing effective public policy papers. Open Society Institute, Budapest, preuzeto sa:

<http://158.121.110.113/~pubpol/documents/policywriting-toc.pdf>

Transparentnost Srbija (2013): Javne rasprave u Republici Srbiji – analiza pravnog okvira i prakse, preuzeto sa:

http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=287%3Ajavne-rasprave-u-republici-srbiji-analiza-pravnog-okvira-i-prakse&catid=14%3Avesti&lang=sr

Projekat „Nacionalni dijalog u oblasti društvenih nauka u Srbiji, 2014 – 2016“ sprovodi se u okviru Regionalnog programa podrške istraživanjima u oblasti društvenih nauka na Zapadnom Balkanu (RRPP), koji vodi Univerzitet u Friburgu, uz finansijsku podršku Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC). Institut ekonomskih nauka iz Beograda lokalna je koordinaciona jedinica RRPP-a u Srbiji. Mišljenja izneta u ovom dokumentu mišljenja su autora i ne predstavljaju nužno mišljenja Instituta ekonomskih nauka, Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) niti Univerziteta u Friburgu.

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

001.891:[321.022::351/354

IMPLEMENTACIJA naučnih rezultata u oblasti društvenih nauka u procesima
kreiranja javnih politika u Srbiji : nacionalni dijalog u oblasti
društvenih nauka u srbiji, 2014-2016 / Jelena Žarković Rakić ... [et al.].
- Beograd : Institut ekonomskih nauka, 2016 (Novi Sad : SP print). - 76
str. ; 24 cm

Tiraž 120. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija:
str. 73-75.

ISBN 978-86-89465-22-8

1. Жарковић Ракић, Јелена, 1979- [аутор]

а) Јавна политика - Научно-истраживачки рад

COBISS.SR-ID 221980172

ISBN 978-86-89465-22-8

9 7 8 8 6 8 9 4 6 5 2 2 8 >